

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Lucie Dobrovolná

Vysoké školství v ČR

Diplomová práce

Olomouc 2014

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Vysoké školství v ČR vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Blansku dne 21. března 2014

.....

Lucie Dobrovolná

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Dalimile Gadasové, Dr. za odborné vedení mé diplomové práce, za její cenné rady a připomínky. Velké poděkování patří také mé rodině a přátelům za podporu při studiu.

Obsah

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	5
ÚVOD	7
1 PRÁVO NA VZDĚLÁNÍ A PRÁVNÍ ÚPRAVA VYSOKÉHO ŠKOLSTVÍ	9
1. 1 Právo na vzdělání	9
1. 2 Právní úprava vysokého školství	12
2 PŘEHLED VYSOKÝCH ŠKOL V ČR	15
2. 1 Veřejná vysoká škola	15
2. 2 Soukromá vysoká škola	19
2. 3 Státní vysoká škola	21
3 POPLATEK A ZÁKLADNÍ POJMY S NÍM SOUVISEJÍCÍ	23
3. 1 Poplatek	23
3. 2 Základ pro stanovení poplatků spojených se studiem	26
3. 3 Efektivní studium	26
3. 4 Přijímací řízení	27
4 POPLATKY SPOJENÉ SE STUDIEM NA VEŘEJNÉ VYSOKÉ ŠKOLE V ČR	31
4. 1 Poplatek za úkony spojené s přijímacím řízením	31
4. 2 Poplatek za prodlouženou dobu studia	34
4. 3 Poplatek za další studium	39
4. 4 Poplatek za studium v cizím jazyce	43
5 ÚPRAVA POPLATKŮ NA SLOVENSKU	44
ZÁVĚR	51
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	53
SHRNUTÍ	58
SUMMARY	58
KLÍČOVÁ SLOVA	59
KEYWORDS	59

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ČR	Česká republika
Listina	Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
Pakt	Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech
Úmluva	Úmluva o právech dítěte
Deklarace	Všeobecná deklarace lidských práv
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
základ	základ pro stanovení poplatků spojených se studiem
zákon o VŠ	zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů
Univerzita Palackého	Univerzita Palackého v Olomouci
Univerzita Karlova	Univerzita Karlova v Praze
Západočeská univerzita	Západočeská univerzita v Plzni
VII. Úplné znění Statutu UPOL	VII. Úplné znění Statutu Univerzity Palackého v Olomouci ze dne 9. července 2013
VIII. Úplné znění Statutu UPOL	VIII. Úplné znění Statutu Univerzity Palackého v Olomouci ze dne 8. ledna 2014

Statut MU	Statut Masarykovy univerzity
X. úplné znění Statutu UK	X. úplné znění Statutu Univerzity Karlovy v Praze ze dne 21. října 2013
IV. úplné znění Přílohy č. 6 Statutu UK	IV. úplné znění Přílohy č. 6 Statutu Univerzity Karlovy v Praze ze dne 21. října 2013
V. úplné znění Přílohy č. 6 Statutu UK	V. úplné znění Přílohy č. 6 Statutu Univerzity Karlovy v Praze ze dne 31. ledna 2014
XV. Úplné znění Statutu ZČU	XV. Úplné znění Statutu Západočeské univerzity v Plzni ze dne 1. února 2014
zákon SK	zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
Ministerstvo SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
Statut UKB	Vnútorňý predpis č. 10/2008 - Štatút Univerzity Komenského v Bratislave
Směrnice UKB	Vnútorňý predpis č. 19/2013 – Smernica rektora Univerzity Komenského v Bratislave, ktorou sa určuje výška školného a poplatkov spojených so štúdiom na Univerzite Komenského v Bratislave v akademickom roku 2014/2015

ÚVOD

Jako téma své diplomové práce jsem si zvolila „Vysoké školství v ČR.“ Jelikož se jedná o značně rozsáhlé téma, pod které je možné podřadit celou řadu oblastí souvisejících s vysokým školstvím, rozhodla jsem se svoji pozornost zaměřit na konkrétní výše vysokého školství, a to poplatky spojené se studiem. K tomuto rozhodnutí mě vedla skutečnost, že většina studentů, která se rozhodne pro studium na veřejné vysoké škole, nemá o těchto poplatcích konkrétnější představu. Mohou se nevědomky stát poplatníky poplatků, na jejichž úhradu nemají dostatek finančních prostředků. I studenti, kteří se již poplatníky stali, často nevědí, proč jim veřejná vysoká škola poplatek vyměřila. Zároveň i pro mne jako studentku je toto téma velmi aktuální.

O financování vysokých škol a zavedení školného se ve společnosti často diskutuje. Doposud k zavedení školného nedošlo, a tak jediné finanční prostředky, které jsou studenti povinni škole platit, nastanou-li skutečnosti předpokládané zákonem, jsou poplatky spojené se studiem. O těchto poplatcích na rozdíl od školného společnost takové podvědomí nemá.

Hlavním cílem mojí diplomové práce proto bude přiblížit jednotlivé druhy poplatků spojených se studiem a podat ucelený pohled na jejich současnou zákonnou úpravu i úpravu na veřejných vysokých školách. Svoji diplomovou práci bych chtěla zjednodušit orientaci každého studenta v této problematice. Dále chci zhodnotit stávající zákonnou úpravu poplatků, zda je dostatečně efektivní a případně poukázat na její nedostatky a navrhnout vhodná řešení. Součástí práce je komparace úpravy poplatků na čtyřech vybraných univerzitách – Univerzita Palackého v Olomouci (dále jen Univerzita Palackého), Masarykova univerzita, Univerzita Karlova v Praze (dále jen Univerzita Karlova) a Západočeská univerzita v Plzni (dále jen Západočeská univerzita). Poněvadž došlo v průběhu psaní mojí diplomové práce ke změně statutů na Univerzitě Palackého a Univerzitě Karlově, srovnávám u těchto univerzit jejich aktuální úpravu i úpravu bezprostředně předcházející. Ke změně statutu došlo rovněž na Západočeské univerzitě, avšak zde se změna nedotýkala úpravy poplatků, proto se zabývám pouze zněním aktuálním. Vedle srovnání úpravy poplatků na českých veřejných vysokých školách chci poukázat na úpravu slovenskou a porovnat zda by tato úprava byla vhodná i v českém prostředí.

S poplatky spojenými se studiem je možné se setkat na všech třech typech vysokých škol, které v České republice (dále jen v ČR) existují. Ve své práci se budu především orientovat na poplatky spojené se studiem vyměřované na veřejných vysokých školách. O poplatcích vybíraných na soukromých a státních vysokých školách se zmíním jenom okrajově.

Odborné literatury, která by se problematice poplatků blíže věnovala, není mnoho. Při tvorbě diplomové práce vycházím zejména ze zákonné úpravy a odborných článků. Důležitým pramenem jsou vnitřní předpisy jednotlivých univerzit. Odbornou literaturu využiji převážně v první části práce, která přibližuje ústavně zaručené právo na vzdělání, právní úpravu vysokého školství a jednotlivé typy vysokých škol.

Pro lepší seznámení s aktuální úpravou vysokého školství v ČR a na Slovensku a pro vymezení podstatných pojmů důležitých pro zpracování diplomové práce využívám metodu deskriptivní. Aplikuji také metodu komparativní pro srovnání úpravy poplatků na vybraných veřejných vysokých školách a při komparaci české a slovenské právní úpravy v oblasti poplatků. Používám i metodu analytickou. Analyzuji zákonná ustanovení upravující poplatky spojené se studiem a vnitřní předpisy veřejných vysokých škol.

Pro přehlednost je diplomová práce členěna do 5 kapitol, které obsahují příslušné podkapitoly a odstavce. V úvodní kapitole uvádím obecně právo na vzdělání a jeho bezplatnost. Součástí této kapitoly je vymezení právní úpravy vztahující se k vysokému školství. Ve druhé kapitole podávám stručný přehled jednotlivých typů vysokých škol v ČR a blíže se zaměřuji na jejich financování. Třetí kapitola má za úkol seznámit nás vedle samotného pojmu poplatků i s dalšími důležitými pojmy, se kterými se můžeme v souvislosti s poplatky spojenými se studiem setkat. Čtvrtá kapitola je zaměřena na jednotlivé druhy poplatků na veřejných vysokých školách. V této kapitole jednotlivé poplatky blíže vymezuji, zhodnocuji jejich zákonnou úpravu a srovnávám, jak se s touto zákonnou úpravou vypořádaly ve svých vnitřních předpisech vybrané univerzity. Závěrečná kapitola představuje zákonnou úpravu školného a poplatků spojených se studiem na Slovensku a také, jak je tato úprava reflektována na nejstarší slovenské univerzitě – Univerzitě Komenského v Bratislavě. V neposlední řadě v této kapitole porovnávám českou a slovenskou úpravu poplatků spojených se studiem.

Není-li dále stanoveno jinak je práce psána ke stavu právní úpravy ke dni 6. března 2014. Uvádím to s ohledem na výše uvedenou skutečnost, že během zpracovávání mé diplomové práce došlo ke změnám statutů některých veřejných vysokých škol.

1 PRÁVO NA VZDĚLÁNÍ A PRÁVNÍ ÚPRAVA VYSOKÉHO ŠKOLSTVÍ

1. 1 Právo na vzdělání

Právo na vzdělání patří mezi základní lidská práva. Toto právo je upraveno ve vnitrostátních předpisech i v celé řadě mezinárodních smluv, kterými je ČR vázána. Ve vnitrostátních právních předpisech je právo na vzdělání upraveno v čl. 33 Listiny základních práv a svobod (dále jen Listina).¹ Listina obsahuje i mnohá další ustanovení, která s uvedeným článkem souvisí. Jedná se zejména o čl. 15 odst. 2 zaručující svobodu vědeckého bádání a umělecké tvorby, čl. 17 garantující svobodu projevu, právo na informace a právo vyjadřovat své názory, čl. 25 odst. 2 písm. a), který zaručuje právo na vzdělání občanům příslušejícím k národnostním a etnickým menšinám atd.²

Čl. 33 odst. 1 Listiny stanovuje, že každý má právo na vzdělání. Výraz „každý“ jasně vyjadřuje, že právo na vzdělání nenáleží pouze občanům ČR, ale je vlastní každé fyzické osobě bez ohledu na státní příslušnost, tedy i cizincům, azylantům a bezdomovcům. Na druhé straně právo na vzdělání vyjadřuje povinnost každého, včetně státu, nebránit jinému ve vzdělání (**negativní povinnost**) a současně povinnost státu vzdělání na předpokládané úrovni poskytnout nebo alespoň zajistit jeho poskytování zařízeními odlišnými od státu (**pozitivní povinnost**).³

Právo na vzdělání je třeba chápat jako přístup ke vzdělání. Každému by měly být zajištěny rovné podmínky spočívající například v tom, že kdokoli se může ucházet o přijetí na jím vybranou školu. Dané právo neznamená, že každý získá vzdělání, které chce. Ústavní soud ve svém nálezu uvedl následující: „Právo na vzdělání na vysoké škole nelze [...] chápat jako základní právo v tom smyslu, že by každý byl oprávněn studovat na vysoké škole, jakou si sám zvolí, a že by stát byl povinen zaručit komukoliv takové vzdělání, jaké si přeje.“⁴

¹ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen Listina).

Čl. 33: (1) Každý má právo na vzdělání. Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon.

(2) Občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách.

(3) Zřizovat jiné školy než státní a vyučovat na nich lze jen za podmínek stanovených zákonem; na takových školách se může vzdělání poskytovat za úplatu.

(4) Zákon stanoví, za jakých podmínek mají občané při studiu právo na pomoc státu.

²GADASOVÁ, Dalimila. Vysoké školy. In SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEROVÁ, Olga a kol. *Správní právo – zvláštní část (vybrané kapitoly)*. Praha: Leges, 2011, s. 184 - 185.

³ JURNÍKOVÁ, Jana a kol. *Správní právo – zvláštní část*. 6. doplnění vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 127 – 128.

⁴ nálezu Ústavního soudu ze dne 3.4.1996, sp. zn. Pl. ÚS 32/95.

Čl. 33 Listiny ve svém druhém odstavci zaručuje bezplatné vzdělání na základních a středních školách. Toto právo náleží pouze občanům ČR. Pojem bezplatné vzdělání nelze chápat ve smyslu absolutní bezplatnosti. Není možné jej interpretovat tak, že stát ponese veškeré náklady, které by mohly v souvislosti s realizací tohoto práva vzniknout. Podle nálezu Ústavního soudu bezplatnost spočívá v tom, že stát nese hlavní a nejvyšší náklady spojené s poskytováním vzdělání, tedy náklady nutné na zřízení a zajištění provozu škol a školských zařízení. Žáci a studenti nemají žádnou povinnost za poskytované vzdělání platit. Pořizování učebnic a jiných školních pomůcek žákem, studentem nebo případně rodičem z vlastních financí nelze považovat za porušení práva na bezplatné vzdělání.⁵ Je to pouze určitý druh spoluúčasti na vzdělání. Finanční částky, které žáci a studenti vynakládají, jsou nepatrné oproti těm, které na vzdělání musí vynaložit stát. Bezplatnost není možné vykládat absolutně také proto, že jsou to sami občané, kteří prostřednictvím daní poskytují finanční prostředky na školství.

Stát zajištěním bezplatného vzdělání mimo jiné vytváří pro občany vhodné podmínky, aby mohli plnit jim uloženou ústavní povinnost v podobě povinné školní docházky, která je také vyjádřena ve zmíněném ustanovení.⁶ Délku povinné školní docházky určuje zvláštní právní předpis.⁷

V případě studia na vysoké škole je situace odlišná. Zde je bezplatnost podmíněna *schopnostmi občana a možnostmi společnosti*. Je obtížné určit, kdo rozhodne, zda schopnosti občana a hlavně možnosti společnosti jsou na takové úrovni, aby mohlo být poskytnuto bezplatné vzdělání na vysoké škole. Schopnosti občana je možné ověřit prostřednictvím přijímacího řízení, v tom nespátřuji žádný problém. Za obtížné považuji posoudit možnosti společnosti, pod kterými je nutné si představit především ekonomické možnosti. Jelikož se jedná o přiznání nebo nepřiznání základního práva, bylo by vhodné, aby kritéria pro posuzování těchto předpokladů, byla stanovena zákonem. V současné době nejsou tato kritéria obsažena v žádném zákoně.⁸

Listina v čl. 33 odst. 3 vyjadřuje oprávnění zřizovat jiné než státní školy. Tyto školy mohou poskytovat vzdělání za úplatu. Samotné vyučování však musí probíhat podle

---

⁵ nález Ústavního soudu ze dne 13.6.1995, sp. zn. Pl. ÚS 25/94.

⁶ KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině – 2. díl*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 1267 (čl. 33 Listiny).

⁷ srov. § 36 odst. 1 z. č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

„Školní docházka je povinná po dobu devíti školních roků, nejvýše však do konce školního roku, v němž žák dosáhne sedmnáctého roku věku.“

⁸ ZOUBEK, Vladimír. *Lidská práva – globalizace – bezpečnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 366.

podmínek stanovených zákonem. I na těchto nestátních institucích musí být realizována základní práva garantována Listinou.⁹

Listina v posledním odstavci čl. 33 uvádí, že občané mají při studiu právo na pomoc státu a to za podmínek stanovených zvláštním zákonem. Pod pojmem pomoc státu si lze představit zejména pomoc finanční v podobě různých prospěchových, sociálních, ubytovacích a jiných stipendií či příspěvků, daňových úlev nebo jiných dotací.

Mezinárodní úprava práva na vzdělání

Jak jsem se zmínila výše, právo na vzdělání není upraveno pouze ve vnitrostátních právních dokumentech, ale nachází se v celé řadě mezinárodních smluv. Například v **Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech** (dále Pakt). Právo na vzdělání je zde upraveno poměrně rozsáhle a zabývá se všemi stupni vzdělávací soustavy. Podle Paktu smluvní strany uznávají právo každého na vzdělání. Základní vzdělání má být povinné, bezplatné a přístupné pro všechny. Středoškolské a vyšší vzdělání má být taktéž přístupné pro všechny. Zároveň se státy u těchto úrovní vzdělání mají snažit o postupné zavádění bezplatnosti. Státy se rovněž zavazují respektovat právo rodičů zvolit pro své dítě jinou než státní školu, bude-li tato instituce splňovat požadavky stanovené zákonem.¹⁰

Důležitým mezinárodním dokumentem je **Úmluva o právech dítěte** (dále Úmluva), ve které opět smluvní strany uznávají právo na vzdělání a zajišťují bezplatné povinné základní vzdělání. Zároveň usilují o dostupnost středního vzdělání se současným zaváděním jeho bezplatnosti. Poskytováním bezplatného vysokoškolského vzdělání se Úmluva nezabývá, pouze nařizuje státům, aby se vhodnými prostředky snažily o jeho zpřístupnění. Úmluva dále po státech požaduje zabezpečení kázně ve školách způsobem slučitelným s lidskou důstojností.¹¹

Od 1.5.2004 je ČR členem Evropské Unie. Proto je pro nás závazná **Listina základních práv Evropské unie**,¹² ve které není právo na vzdělání upraveno tak rozsáhle jako v případech výše uvedených dokumentů. Vyjadřuje pouze garanci a bezplatnost povinné školní docházky, stejně tak právo na přístup k odbornému a dalšímu vzdělávání.

---

⁹ WÁGNEROVÁ, Eliška, ŠIMÍČEK, Vojtěch, LANGÁŠEK, Tomáš, POSPÍŠIL, Ivo a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 685 (čl. 33 Listiny).

¹⁰ blíže čl. 13 *Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech* [online]. osn.cz, [cit. 16. prosince 2013]. Dostupné na <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/>>.

¹¹ blíže čl. 28 *Úmluva o právech dítěte* [online]. osn.cz, [cit. 16. prosince 2013]. Dostupné na <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/>>.

¹² blíže čl. 14 *Listina základních práv Evropská Unie* [online]. eur-lex.europa.eu, [cit. 16. prosince 2013]. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm>>.

Jako další závazný mezinárodní dokument lze uvést dokument Rady Evropy - **Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod** a především její **Dodatkový protokol**.¹³ Protokol přikazuje, že nikomu nesmí být právo na vzdělání odepřeno. Stejně jako v ostatních zmiňovaných dokumentech i zde je stanovena povinnost státu respektovat rozhodnutí rodičů zajistit vzdělání dětí v souladu s jejich náboženským a filosofickým přesvědčením.

Závěrem je vhodné zmínit nejznámější lidsko-právní dokument, kterým je **Všeobecná deklarace lidských práv** (dále Deklarace) schválená Valným shromážděním OSN v roce 1948. I když je Deklarace pro ČR i ostatní státy nezávazná, má velký význam. Představuje první dokument, který uznává lidská práva a svobody. Stala se inspirací a zdrojem pro další, teď již závazné, mezinárodní úmluvy.¹⁴

1. 2 Právní úprava vysokého školství

Obecně je možné prameny práva dělit na mezinárodní a vnitrostátní. K mezinárodním pramenům práva týkajících se školství jsou řazeny dokumenty, které byly zmíněny výše. Na vnitrostátní úrovni lze prameny rozlišit na ústavní, zákonné a podzákonné právní předpisy. Ústavní základ právní regulace školství představuje Listina, kterou jsem rovněž uvedla dříve.

Na zákonné úrovni je v ČR nejvýznamnějším platným právním předpisem upravujícím vysoké školství **zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách**,¹⁵ který nahradil zákon č. 172/1990 Sb., o vysokých školách. Aktuální zákon o vysokých školách (dále jen zákon o VŠ) vstoupil v platnost 29.5.1998, kdy byl vyhlášen ve Sbírce zákonů. Účinnost nabýval postupně. Převážná část zákona o VŠ je účinná od 1.1.1999. Za dobu jeho účinnosti došlo k 24 novelizacím.¹⁶ Časté novelizace nepovažuji za příliš šťastné řešení, neboť neustálé změny v zákoně o VŠ vedou k jeho nepřehlednosti a oslabují právní jistotu nejen uchazečů o studium a studentů, ale všech, kterých se zákon o VŠ dotýká.

Zákon o VŠ představuje komplexní úpravu vysokých škol. Jeho přijetí nebylo snadné a předcházela mu celá řada diskusí ohledně koncepce českého vysokého školství. Zákon o VŠ představuje kompromis mezi vládním a poslaneckým návrhem zákona. Nejvíce problematické byly zejména oblasti: přeměna vysokých škol a jejich diverzifikace, akreditace, školné atd. Zákon o VŠ upravuje veřejnou správu i samosprávu na veřejných vysokých školách, současně

---

¹³ blíže čl. 2 *Dodatkový protokol k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod* [online]. echr.coe.int, [cit. 16. prosince 2013]. Dostupné na <http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=basictexts&c=#n1359128122487_pointer>.

¹⁴ blíže čl. 26 *Všeobecná deklarace lidských práv* [online]. osn.cz, [cit. 16. prosince 2013]. Dostupné na <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/>>.

¹⁵ z. č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o VŠ).

¹⁶ Stav k 2.1.2014.

uvádí podmínky pro správu soukromých vysokých škol a neopomíjí ani státní vysoké školy.¹⁷ Zákon o VŠ nově zavedl v části páté úpravu poplatků. Pro moji diplomovou práci je důležitá i část druhá upravující veřejné vysoké školy a jejich součásti, část třetí týkající se soukromých vysokých škol, část šestá – studenti, část devátá – státní správa a část dvanáctá – vojenské a policejní vysoké školy.

Dalšími právními předpisy zákonného charakteru jsou např.:

- zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací), ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, ve znění pozdějších předpisů.

Podzákonými právními předpisy majícími souvislost s vysokým školstvím jsou zejména:

- vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 42/1999 Sb., o obsahu žádosti o akreditaci studijního programu,
- vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 343/2002 Sb., o postupu a podmínkách při zveřejnění průběhu přijímacího řízení na vysokých školách.

Nelze opomenout ani **správní řád**,¹⁸ protože vysoké školství spadá do oblasti veřejné správy. Zákon o VŠ je ke správnímu řádu ve vztahu speciality, a proto nestanoví-li jinak, použije se subsidiárně správní řád.¹⁹ Zákon o VŠ vylučuje použití správního řádu např. při rozhodování o přijetí ke studiu, při rozhodování o právech a povinnostech studentů, u habilitačního řízení, u řízení ke jmenování profesorem a také u rozhodnutí o přechodu majetku do vlastnictví veřejné vysoké školy.²⁰ Své subsidiární použití předpokládá sám správní řád. „*Tento zákon nebo jeho jednotlivá ustanovení se použijí, nestanoví-li zvláštní zákon jiný postup.*“²¹ I v situaci, kdy zvláštní zákon, v našem případě zákon o VŠ, při výkonu veřejné správy použít správního řádu vylučuje, je nutné dodržovat základní zásady činnosti správních orgánů, které jsou uvedené ve správním řádu, pokud sám zvláštní zákon úpravu

¹⁷ KADEČKA, Stanislav. Veřejná správa vysokého školství v České republice. *Právní obzor*, 2000, roč. 83, č. 5, s. 420 – 421.

¹⁸ z. č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹ srov. § 105 z. č. 111/1998 Sb., zákon o VŠ. *Nestanoví-li tento zákon jinak, postupuje se v řízení ve věcech upravených tímto zákonem podle obecných předpisů o správním řízení.*

²⁰ blíže § 50 odst. 4, § 68 odst. 1, § 72 odst. 13, § 74 odst. 7 a § 101 odst. 5 z. č. 111/1998 Sb., zákon o VŠ.

²¹ § 1 odst. 2 z. č. 500/2004 Sb., správní řád.

odpovídající těmto zásadám neobsahuje.²² Smyslem tohoto ustanovení je zajištění základní právní úpravy správního řízení i v těch případech, kdy je aplikace správního řádu vyloučena, aby byl naplněn ústavní požadavek vázanosti veřejné moci zákonem.²³

Domnívám se, že je důležité upozornit na použití správního řádu v situaci, kdy správní orgány ve správním řízení vydávají rozhodnutí podle zvláštního právního předpisu nebo i v řízeních, jejichž cílem není vydání rozhodnutí, pokud by řízení nebylo v daném zvláštním předpise dostatečně upraveno.²⁴ Pokud zákon o VŠ v některých otázkách řízení nedostatečně upravuje, použije se správní řád.

K právní úpravě dotýkající se vysokého školství je nutné zařadit rovněž **soudní řád správní**, neboť proti rozhodnutí správního orgánu, tj. orgánu vysoké školy, je možné podat žalobu ve správním soudnictví.²⁵

---

²² § 177 odst. 1 z. č. 500/2004 Sb., správní řád.

²³ JEMELKA, Luboš, PONDĚLÍČKOVÁ, Klára, BOHADLO, David. *Správní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 640 (§ 177).

²⁴ srov. § 180 z. č. 500/2004 Sb., správní řád.

²⁵ blíže § 65 z. č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

2 PŘEHLED VYSOKÝCH ŠKOL V ČR

Vysoké školy jako právnické osoby²⁶ představují nejvyšší článek vzdělávací soustavy. Jsou vrcholnými centry vzdělanosti, nezávislého poznání a tvůrčí činnosti. Významně se podílejí na vědeckém, kulturním, sociálním a ekonomickém rozvoji společnosti.²⁷

V ČR je možné vysoké školy dělit podle různých hledisek. Z hlediska právní formy rozeznáváme **veřejné, soukromé a státní vysoké školy**. Podle studijních programů rozlišujeme vysoké školy univerzitního a neuniverzitního typu.

Pouze vysoká škola je oprávněna přiznávat akademické tituly, konat habilitační řízení, řízení ke jmenování profesorem, používat akademické insignie a konat akademické obřady. Je nutné zdůraznit, že na akademické půdě platí přísný zákaz zakládat a organizovat činnost politických stran a hnutí.²⁸ Tento zákaz však nebrání představitelům akademické obce, kterými jsou vedle akademických pracovníků také studenti, aby byli jejich členy mimo vysokou školu.

2. 1 *Veřejná vysoká škola*

Veřejné vysoké školy jsou v ČR mezi uchazeči o studium nejžádanějším typem vysokých škol. Zájemci se na tyto školy hlásí hlavně z důvodu všeobecného přesvědčení, že vzdělání na veřejných vysokých školách je „hodnotnější, důstojnější.“ Naopak převládá názor, že vzdělání na soukromé vysoké škole je „koupeno.“ Tedy, že student zaplatí požadované školné a za to získá diplom. Právě finanční stránka výběr vysoké školy značně ovlivňuje. Za studium na veřejných vysokých školách se žádné školné nevybírání. To je dle mého názoru důvod, proč většina absolventů středních škol a případně již pracujících zájemců o studium postupuje stejně. Nejprve podají několik přihlášek na veřejné vysoké školy a nejsou-li na žádnou jimi zvolenou školu přijati, hledají řešení ve formě studia na soukromých vysokých školách.

Veřejná vysoká škola se od soukromých vysokých škol liší i způsobem vzniku. Zatímco veřejná vysoká škola může být založena a zrušena pouze zákonem, u soukromých vysokých škol je třeba získat státní souhlas. Případné sloučení či splynutí s jinou veřejnou vysokou školou nebo její rozdělení musí být taktéž uskutečněno zákonem. Zákon rovněž uvádí její

---

²⁶ Podle § 5 z. č. 172/1990 Sb., o vysokých školách byly právnickými osobami vysoké školy i fakulty.

²⁷ srov. § 1 z. č. 111/1998 Sb., zákon o VŠ.

²⁸ srov. § 2 tamtéž.

název a sídlo.²⁹ V akademickém roce 2013/2014 je vzdělání poskytováno na 26 veřejných vysokých školách a jejich jmenný seznam je uveden v Příloze č. 1 k zákonu o VŠ.

Veřejná správa

Správa veřejných vysokých škol spadá do oblasti veřejné správy. Uvést jednotnou definici veřejné správy je značně obtížné. Můžeme ji chápat v materiálním pojetí jako určitý druh činnosti nebo ve formálním pojetí jako instituci, která veřejnou správu vykonává. Obě pojetí mohou být vymezena pozitivně či negativně. Nejčastěji se lze setkat s negativním vymezením, kdy materiálně bude veřejná správa definována jako státní činnost, která není zákonodárstvím, soudnictvím ani vládou. Při využití formálního pojetí bude veřejná správa vymezena jako činnost institucí a jejich orgánů, které mají pravomoc a působnost řešit veřejné úkoly s výjimkou institucí vykonávajících zákonodárství, soudnictví nebo vládu.³⁰ Podle povahy nositele veřejné moci lze veřejnou správu dělit na *státní správu*, *samosprávu* a *ostatní veřejnou správu*, která je vykonávána subjekty částečně samosprávnými a částečně nesamosprávnými v situaci, kdy plní veřejné úkoly. Dle subjektů, jež státní správu vykonávají, rozlišujeme **státní správu přímou** uskutečňovanou orgány státu a **nepřímou** vykonávanou subjekty odlišnými od státu, na které byl výkon státní správy přenesen nebo kterým byl na základě zákona propůjčen. **Samospráva** je potom uskutečňována subjekty odlišnými od státu. Jejím předmětem je správa veřejných věcí na územní úrovni, v souvislosti s výkonem určitého povolání nebo v souvislosti s výkonem určité činnosti. V důsledku toho můžeme samosprávu rozlišovat na **samosprávu územní**, **samosprávu zájmovou** a **ostatní samosprávu**, kam je řazena školská samospráva a *samospráva vysokých škol*.³¹

Charakteristickým znakem samosprávy je její decentralizace, tedy přenesení výkonu veřejných věcí na základě zákona na orgány subjektů odlišných od státu, kdy tyto orgány jsou při výkonu samosprávy relativně nezávislé a do jejich činnosti je možné zasahovat pouze na základě zákona. Nejsou součástí hierarchické struktury státní správy a nevztahují se na ně interní akty správních úřadů. Svoji činnost nevykonávají bez jakékoliv kontroly, ale je nad nimi vykonáván dozor správních úřadů a taktéž jsou pod dohledem moci soudní, neboť může docházet k soudnímu přezkumu jejich rozhodnutí. V neposlední řadě je pro samosprávné subjekty charakteristický vlastní rozpočet a majetek, se kterým hospodaří. Příjmy jejich rozpočtů mohou pocházet i z veřejných financí v podobě příspěvků ze státního rozpočtu.³²

²⁹ § 5 z. č. 111/1998 Sb., zákona o VŠ.

³⁰ blíže HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo. Obecná část*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 5 – 7.

³¹ blíže SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. aktualizované a přepracované vydání. Praha: ASPI - Wolters Kluwer, 2009, s. 19-21 a 323.

³² Tamtéž s. 298 - 299.

Veřejná vysoká škola a státní správa

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále MŠMT) je ústředním orgánem státní správy pro oblast vysokého školství. Jeho působnost je uvedena v deváté části zákona o VŠ. MŠMT zejména registruje vnitřní předpisy vysokých škol, přiděluje finanční prostředky a stipendia ze státního rozpočtu a provádí kontrolu hospodaření a nakládání s poskytnutými financemi. Ve správním řízení má funkci nadřízeného správního orgánu, rozhoduje o udělení akreditace a materiálně a finančně zabezpečuje činnost Akreditační komise, řídí vysoké školy při výkonu státní správy atd.³³

Veřejné vysoké školy také vykonávají státní správu, za jejíž výkon odpovídá rektor ministrovi MŠMT. Státní správa je uskutečňována zejména, když veřejné vysoké školy vedou matriky studentů a registry profesorů a docentů, vydávají diplomy nebo osvědčení o uznání vzdělání získaného na zahraniční vysoké škole, nakládají s finančními prostředky získanými ze státního rozpočtu a vyplácejí stipendia ze státního rozpočtu.³⁴

Veřejné vysoké školy a samospráva

V rámci vysokých škol se samospráva v plném rozsahu uskutečňuje pouze u veřejných vysokých škol. U státních vysokých škol jako organizačních složek státu a soukromých vysokých škol jako subjektů soukromého práva je samospráva značně omezená.³⁵

Samosprávnou působnost vykonává veřejná vysoká škola prostřednictvím svých samosprávných orgánů, kterými jsou **akademický senát, rektor, vědecká** nebo **umělecká rada a disciplinární komise**. Do samosprávné působnosti náleží například rozhodování o vnitřní organizaci a organizaci studia, o právech a povinnostech studentů, o počtu uchazečů přijímaných ke studiu a podmínkách pro jejich přijetí, rozhodování v přijímacím řízení, tvorba a uskutečňování studijních programů, stanovování výše poplatků spojených se studiem.³⁶

Člení-li se veřejná vysoká škola na fakulty, jsou samosprávnými orgány fakulty akademický senát fakulty, děkan, vědecká příp. umělecká rada fakulty a disciplinární komise fakulty.

Vnitřní předpisy

Významným projevem samosprávy veřejných vysokých škol je oprávnění vydávat **vnitřní předpisy** upravující postavení členů akademické obce, organizaci a činnost školy.³⁷

³³ blíže § 87 z. č. 111/1998 Sb., zákon o VŠ.

³⁴ GADASOVÁ, Dalimila. In SLÁDEČEK: *Správní právo – zvláštní část...*, s. 199.

³⁵ KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007, s. 364.

³⁶ blíže § 6 z. č. 111/1998 Sb., zákon o VŠ, který obsahuje demonstrativní výčet oblastí, ve kterých veřejná vysoká škola uskutečňuje samosprávnou působnost.

³⁷ § 6 odst. 2 tamtéž.

Vnitřní předpisy nemají povahu pramene práva, představují abstraktní akty vydávané na základě vztahu nadřízenosti a podřízenosti v rámci určité organizační struktury. K jejich vydání není třeba žádného zákonného zmocnění. Vnitřní předpisy nejsou obecně závazné, zavazují toliko podřízené subjekty. Musí být v souladu s právními předpisy a k jejich platnosti není nutná oficiální publikace.³⁸

Vydávání a změna vnitřních předpisů podléhá registraci MŠMT, které je povinno o žádosti adresované rektorem, rozhodnout v zákonné lhůtě 90 dnů. Jestliže MŠMT žádost vyřídí kladně, nevydá žádné rozhodnutí, ale registraci vnitřního předpisu vyznačí na jeho stejnopisu. Vnitřní předpis nabývá platnosti již samotným vyznačením registrace. Rozhodnutí je vydáno pouze při zamítnutí žádosti z důvodu, že navrhovaný vnitřní předpis je v rozporu se zákonem nebo jiným právním předpisem.³⁹ Stejný postup se uplatní i při změně vnitřního předpisu.

Zákon o VŠ obsahuje výčet vnitřních předpisů podléhajících registraci.⁴⁰ Nejdůležitějším z nich je statut veřejné vysoké školy, který mimo jiné stanoví základní identifikační údaje, organizační strukturu, podmínky pro přijetí ke studiu a ustanovení týkající se poplatků spojených se studiem. Nejedná se o taxativní výčet vnitřních předpisů, které mohou veřejné vysoké školy vydat, protože veřejná vysoká škola si může ve statutu vyhradit vydávání i jiných předpisů.

Rozpočet

Do oblastí, ve kterých veřejná vysoká škola vykonává samostatnou působnost, je řazeno každoroční sestavování rozpočtu, podle kterého následně škola hospodaří se svým majetkem. Zákonnou podmínkou je, že sestavovaný rozpočet nesmí být deficitní. Příjmem rozpočtu jsou finance poskytované ze státního rozpočtu prostřednictvím příspěvku na vzdělávací, vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost a prostřednictvím dotací. O poskytnutí příspěvku rozhoduje MŠMT na základě žádosti podané veřejnou vysokou školou. Rozhodnutí MŠMT obsahuje výši příspěvku a účel, na který je určen. Příspěvek musí být použit v souladu se stanoveným účelem, jinak MŠMT přiznaný příspěvek odejme.⁴¹ Finance jsou dále získávány ze státních fondů, z Národního fondu, z rozpočtů krajů a obcí, z výnosů doplňkové činnosti, z darů, z dědictví a z výnosů majetku, který škola vlastní. V neposlední řadě do rozpočtu plynou i příjmy z poplatků spojených se studiem.⁴²

³⁸ blíže SLÁDEČEK: *Obecné správní právo...*, s. 73.

³⁹ GADASOVÁ, Dalimila. In SLÁDEČEK: *Správní právo – zvláštní část...*, s. 191 – 192.

⁴⁰ blíže § 17 z. č. 111/1998 Sb., zákon o VŠ.

⁴¹ blíže § 18 tamtéž.

⁴² JURNÍKOVÁ: *Správní právo – zvláštní část...*, s. 174 - 175.

Z uvedeného výčtu zdrojů financí je patrné, že veřejná vysoká škola je z velké části odkázána na finanční prostředky obdržené od státu. Získané dotace a příspěvky musí být účelně využity. Za řádné hospodaření s majetkem veřejné vysoké školy je rektor odpovědný ministři. V souvislosti s hospodařením plní významnou funkci i správní rada jako „externí orgán“,“⁴³ poněvadž v určitých případech je pro nakládání s majetkem potřebný její písemný souhlas. Veřejná vysoká škola tak má při rozhodování o nakládání se svým majetkem značně omezené pravomoci i přesto, že hospodaření s majetkem je obsaženo v zákonném výčtu oblastí, ve kterých veřejná vysoká škola vykonává samostatnou působnost.⁴⁴

Důležité je upozornit na skutečnost, že veřejná vysoká škola vytváří celou řadu fondů např. rezervní fond, fond odměn, fond sociální. Pro účely diplomové práce je významný zejména stipendijní fond, jelikož vybrané poplatky spojené se studiem jsou příjmem právě stipendijního fondu.⁴⁵

2. 2 Soukromá vysoká škola

V ČR je možné získat vysokoškolské vzdělání také na soukromé vysoké škole. Ke dni 3.2.2014 existuje na našem území celkem 44 soukromých vysokých škol. Jejich vznik umožnil současný vysokoškolský zákon.

Soukromou vysokou školou může být pouze právnická osoba mající sídlo, ústřední správu nebo hlavní místo své podnikatelské činnosti na území členského státu Evropské unie, nebo která je založena či zřízena podle práva některého členského státu a je jí na základě žádosti MŠMT udělen **státní souhlas**. Při splnění zákonných podmínek lze státní souhlas udělit před zápisem právnické osoby do obchodního nebo jiného rejstříku.⁴⁶ Získané oprávnění nelze převést ani nepřechází na právního nástupce. Soukromá vysoká škola je povinna zahájit vzdělávací činnost do dvou let od doby, kdy udělený souhlas nabude právní moci. V opačném případě pozbývá souhlas platnosti.⁴⁷ MŠMT je oprávněno v souvislosti s výkonem státního dozoru nad soukromými vysokými školami v určitých případech udělený souhlas odejmout.⁴⁸ Vnitřní organizaci a činnost si soukromá vysoká škola upravuje sama ve vnitřních předpisech, které však také podléhají registraci MŠMT.

---

⁴³ Členy správní rady jmenuje na návrh rektora ministr z řad osob veřejného života, zástupců územní samosprávy a státní správy, nemohou to být zaměstnanci dané veřejné vysoké školy. Blíže § 14 odst. 1 z. č. 111/1998 Sb., zákona o VŠ.

⁴⁴ BERAN, Karel. *Právnické osoby veřejného práva*. Praha: Linde Praha, 2006, s. 120.

⁴⁵ blíže § 18 odst. 6 a 7 z. č. 111/1998 Sb., zákona o VŠ.

⁴⁶ blíže § 39 tamtéž.

⁴⁷ JURŇÍKOVÁ: *Správní právo – zvláštní část...*, s. 181.

⁴⁸ blíže § 43 z. č. 111/1998 Sb., zákon o VŠ.

Financování soukromé vysoké školy

V žádosti o udělení státního souhlasu je nutné uvést způsob, jakým soukromá vysoká škola zajistí své financování. Důvodem toho je, že na rozdíl od veřejných a státních vysokých škol si soukromá vysoká škola musí finanční prostředky zajistit sama. V ČR může soukromá vysoká škola fungovat jako společnost s ručením omezeným, akciová společnost nebo obecně prospěšná společnost.⁴⁹ Všechny právní formy soukromých škol mohou od MŠMT obdržet dotaci na stipendia.⁵⁰ Nicméně pouze školám zřízeným jako obecně prospěšné společnosti může MŠMT poskytovat dotace na uskutečňování akreditovaných studijních programů a programů celoživotního vzdělávání a s nimi spojených dalších činností.⁵¹

Obecně prospěšná společnost je právnickou osobou, jejímž hlavním cílem je poskytovat veřejnosti podle předem stanovených a pro všechny stejných podmínek obecně prospěšné služby. Dojde-li k dosažení zisku je tento využit na další poskytování obecně prospěšných služeb. V žádném případě nedochází k jeho vyplacení či jiného užití ve prospěch zakladatelů, členů orgánů společnosti nebo jejich zaměstnanců.⁵² Naopak kapitálové obchodní společnosti (akciová společnost, společnost s ručením omezeným) jsou zakládány za účelem dosažení zisku. Domnívám se, že právě nakládání s dosaženým ziskem vedlo zákonodárce k tomu, aby určitým způsobem zvýhodnil obecně prospěšné společnosti a poskytl jim finanční prostředky. Obecně prospěšné společnosti neusilují o zisk jako takový, ale o zvyšování a zkvalitňování svých služeb. Jejich snahou je poskytovat studentům vzdělání na vysoké úrovni.

Hlavním zdrojem příjmů soukromých vysokých škol je školné, tj. finanční částky placené za jeden semestr či celý akademický rok. Školné slouží na úhradu veškerých výdajů spojených s poskytováním vzdělání a chodem školy jako jsou např. údržba školy, mzdy zaměstnanců, učební pomůcky atd. Mimo to mohou soukromé vysoké školy vybírat poplatky spojené se studiem. Druhy poplatků, způsob jejich vybírání i jejich výši, si stanoví každá

---

⁴⁹ Jako společností s ručením omezeným působí 20 soukromých vysokých škol, 18 je obecně prospěšných společností a zbývajících 6 škol jsou akciové společnosti.

⁵⁰ Dle § 40 odst. 2 z. č. 111/1998 Sb., zákon o VŠ se jedná o stipendium pro studenty v případech zvláštního zřetele hodných a podle § 91 odst. 3 téhož zákona.

⁵¹ JURNÍKOVÁ: *Správní právo – zvláštní část...*, s. 181.

⁵² srov. §2 z. č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon je k 1.1.2014 zrušen z. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Podle § 3050 občanského zákoníku se obecně prospěšná společnost může přeměnit na ústav, nadaci nebo nadační fond anebo se i nadále řídit dosavadním právním předpisem, který upravuje jejich práva a povinnosti. Nové obecně prospěšné společnosti již není možné zakládat, proto by bylo vhodné, aby zákonodárce na tuto skutečnost reagoval změnou zákona o vysokých školách.

soukromá vysoká škola sama ve svém vnitřním předpise. Zákon o VŠ v tomto směru žádné omezení neuvádí.⁵³

2. 3 Státní vysoká škola

V ČR jsou pouze dvě státní vysoké školy – vysoká škola policejní a vysoká škola vojenská.

Policejní vysokou školu představuje Policejní akademie České republiky se sídlem v Praze, která je vysokou školou univerzitního typu a je součástí Ministerstva vnitra. Zákonem byla zřízena 1.1.1993.⁵⁴ Státní vysokou školou se stala na základě zákona o VŠ 1.1.1999. Jejím hlavním cílem je vzdělávání odborníků zejména pro bezpečnostní sbory. Na Policejní akademii ČR mohou studovat policisté ve služebním poměru i civilisté. Škola je určena také pro zaměstnance ministerstva vnitra i jiných resortů.⁵⁵

Vojenskou vysokou školou univerzitního typu je Univerzita obrany se sídlem v Brně, která spadá pod Ministerstvo obrany. Univerzita obrany byla zřízena zákonem ke dni 1.9.2004.⁵⁶ Fakticky vznikla splynutím Vysoké vojenské školy pozemního vojska ve Vyškově, Vojenské akademie v Brně a Vojenské lékařské akademie Jana Evangelisty Purkyně v Hradci Králové. Tyto jednotlivé školy se pak staly fakultami Univerzity obrany. Studenty mohou být i osoby, které nejsou vojáky v činné službě.⁵⁷

Na rozdíl od ostatních typů škol nejsou státní školy právníckými osobami. Jedná se o organizační složky státu spadající do působnosti příslušných ministerstev. **Samosprávu** vykonávají jen ve značně omezeném rozsahu, uplatňují se zde především policejní, respektive vojenské, metody správy.⁵⁸ Nemají vlastní majetek, hospodaří s majetkem státu. Jsou financovány z kapitol rozpočtu ministerstev. Studentům studujícím v oboru bezpečnostních studií, kteří nejsou vojáky v činné službě, může ministerstvo poskytnout dotaci na stipendium.⁵⁹ **Státní správa** vůči těmto školám je vykonávána ministry, respektive danými ministerstvy. Ministři zejména zabezpečují otázky personální, protože předkládají prezidentu

---

⁵³ např. Vysoká škola podnikání, a. s. má stanoven sazebník poplatků, který obsahuje doplňkové platby ke školnému, jedná se např. o poplatek za změnu oboru, poplatek za náhradní termín zápisu, poplatek za jinou formu studia, poplatek za změnu studijní skupiny atd. Srov. Vysoká škola podnikání. *Školné* [online]. vsp.cz, [cit. 20. ledna 2014]. Dostupné na <<http://www.vsp.cz/zajemci-uchazeci/skolne>>.

⁵⁴ zákon č. 26/1993 Sb., kterým se mění a doplňují některé zákony v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti, a o opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁵ Policejní akademie České republiky v Praze. *O škole* [online]. polac.cz, [cit. 20. ledna 2014]. Dostupné na <<http://www.polac.cz/>>.

⁵⁶ zákon č. 214/2004 Sb., o zřízení Univerzity obrany.

⁵⁷ Univerzita. *Zaměření školy, historie školy* [online]. unob.cz, [cit. 20. ledna 2014]. Dostupné na <<http://www.unob.cz/univerzita/Stranky/default.aspx>>.

⁵⁸ JURNÍKOVÁ: *Správní právo – zvláštní část...*, s. 184.

⁵⁹ blíže § 95 z. č. 111/1998 Sb., zákon o VŠ.

republiky návrh na jmenování nebo odvolání rektora a návrh vědecké rady na jmenování profesorem. Dále zajišťují organizační záležitosti, neboť rozhodují o zřízení, sloučení, splynutí, rozdělení nebo zrušení fakulty. Činí tak na návrh rektora po obdržení stanoviska Akreditační komise. Kromě toho vypracovávají výroční zprávu o činnosti a hospodaření vysoké školy. Jednotlivá ministerstva například registrují vnitřní předpisy, rozdělují finanční prostředky ze státního rozpočtu a kontrolují nakládání s nimi. Mimo jiné stanovují výši poplatků spojených se studiem.⁶⁰

---

⁶⁰ GADASOVÁ, Dalimila In SLÁDEČEK: *Správní právo – zvláštní část...*, s. 193.

3 POPLATEK A ZÁKLADNÍ POJMY S NÍM SOUVISEJÍCÍ

Ve své diplomové práci se zaměřuji na poplatky spojené se studiem, proto považuji za důležité bližší seznámení s pojmem poplatek a s jinými pojmy vztahujícími se k dané problematice. Níže tedy budu věnovat pozornost termínům jako je poplatek, základ pro stanovení poplatku spojeného se studiem, efektivní studium a přijímací řízení.

3.1 Poplatek

Jednoznačná zákonná definice pojmu poplatek neexistuje. Lze jej však definovat jako: „peněžitou dávkou zákonem stanovenou, nenávratnou, vybíranou státem nebo jinými veřejnoprávními korporacemi za zákonem stanovené úkony jejich orgánů.“⁶¹ Poplatek je nutné odlišovat od jiného pojmu a to pojmu daň. Poplatek je na rozdíl od daně odváděn v nepravidelných intervalech a je ekvivalentní, to znamená, že je za něj poskytováno protiplnění. Zde je možné spatřovat určitou podobnost s **cenou služeb**, s cenou soukromoprávního statku. V určitých případech může docházet k záměně poplatku a ceny např. poplatek za šatnu či poplatek za parkování. Avšak poplatek a cena se v mnohém liší, zejména výše poplatku nemůže být vymezena dohodou. Bude-li poplatek uložen, musí být uhrazen. Pokud nedojde k dobrovolnému uhrazení poplatku, může být jeho uhrazení vynuceno.⁶²

Významný rozdíl mezi cenou a poplatkem se nachází v zákonitosti poplatku. „Daně a poplatky lze ukládat jen na základě zákona.“⁶³ Z toho je zřejmé, že státní orgány ani orgány samosprávy nemohou o poplatcích volně rozhodovat. Nemohou samy rozhodnout o jejich zavedení a stejně tak nemohou určit jejich výši. K tomu potřebují být ze zákona zmocněny.

Ačkoliv by se mohlo zdát, že poplatky spojené se studiem je možné zařadit do kategorie poplatků správních, není tomu tak. Obecně se u poplatků soudních, správních i místních rozlišují jejich základní prvky, které lze nalézt i u poplatků spojených se studiem. Při podrobném prozkoumání těchto jednotlivých prvků je možné zjistit, že poplatky spojené se studiem nelze podřadit pod poplatky správní.

---

⁶¹ MRKÝVKA, Petr a kol. *Finanční právo a finanční správa 2. díl*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2004, s. 6.

⁶² JÁNOŠÍKOVÁ, Petra, MRKÝVKA, Petr, TOMAŽIČ, Ivan a kol. *Finanční a daňové právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 413.

⁶³ srov. čl. 11 odst. 5 z. č. 2/1993 Sb., Listina.

Základními stavebními prvky poplatků jsou:

Subjekt

Na rozdíl od správních poplatků, kde může být poplatníkem fyzická i právnická osoba, poplatníkem poplatků spojených se studiem je pouze fyzická osoba. Zároveň nemůže být v téže věci více poplatníků, kteří by měli povinnost zaplatit poplatek společně a nerozdílně.⁶⁴ Jde-li o poplatek za úkony spojené s přijímacím řízením, je poplatníkem uchazeč o studium. Poplatníkem u dalších poplatků spojených se studiem je student.

Objekt (předmět)

U správních poplatků je předmětem zpoplatnění správní řízení a další činnosti související s výkonem *státní správy*.⁶⁵ Za předmět správních poplatků považují určitou činnost. Poplatník zaplatí poplatek a bude mu určitá činnost umožněna, nebo správní úřad nějakou činnost sám uskuteční. U poplatků spojených se studiem spatřují v každém jednotlivém poplatku jiný předmět, jinou protihodnotu. U poplatku za úkony spojené s přijímacím řízením je předmětem možnost vykonat přijímací řízení. U poplatku za prodlouženou dobu studia je protihodnotou pokračování ve studiu i nad rámec řádné doby studia. U poplatků za další studium je to umožnění studovat v dalším studijním programu a u poplatku za studium v cizím jazyce, možnost v cizím jazyce daný studijní program studovat. Ukládání poplatků spojených se studiem patří do *samosprávné působnosti* veřejných vysokých škol.

Osvobození

V rámci správních poplatků se rozlišují dva druhy osvobození – osobní a věcné. *Osobní osvobození* se týká určité skupiny poplatníků, kteří jsou této povinnosti zproštěni. *Věcné osvobození* je představováno úkony, za něž se poplatek nevybírání.⁶⁶ V rámci poplatků spojených se studiem osvobození od poplatků neexistuje. Rektor může využít svého moderačního práva a při rozhodování o žádosti o přezkoumání rozhodnutí o vyměření poplatku spojeného se studiem vyměřený poplatek snížit, prominout, případně odložit termín jeho splatnosti. Nastanou-li však podmínky pro vyměření poplatku, je veřejná vysoká škola povinna poplatek vyměřit.

---

⁶⁴ MRKÝVKA: *Finanční právo...*, s. 316.

⁶⁵ BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 6. upravené vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 249.

⁶⁶ JÁNOŠÍKOVÁ: *Finanční a daňové právo...*, s. 419.

Sazba a základ

Správní poplatky mají sazbu *pevnou*, která je vymezena pevnou částkou nebo sazbou *procentuální*, u níž je zapotřebí určit základ.⁶⁷ Poplatky spojené se studiem jsou určovány pouze procentní sazbou a pro jejich výpočet je taktéž třeba určit základ.

Z provedeného rozboru jednotlivých prvků poplatku je zřejmé, že poplatky spojené se studiem nejsou totožné s těmi správními. V některých bodech se liší jen částečně, ale co se týká předmětu, je zde podstatný, určující rozdíl. Správní poplatky mají za předmět správní řízení a úkony správního úřadu související s výkonem státní správy. Poplatky spojené se studiem spadají do samosprávné působnosti veřejných vysokých škol. Závěrem bych zmínila, že správní poplatky se od poplatků spojených se studiem odlišují také svým **účelem**.

Účelem správních poplatků je, aby náklady na výkon státní správy nenesli všichni občané, ale aby se poplatník podílel na financování činnosti orgánu, která se uskutečňuje v jeho zájmu. Správní poplatky jsou významné také z hlediska regulačního. Zpoplatnění jednotlivých úkonů má zabránit zatěžování státní správy zbytečnými podáními.⁶⁸

S výjimkou poplatku za studium v cizím jazyce jsou výnosy z poplatků spojených se studiem příjmem stipendijního fondu, který je účelově vázaný. Finanční prostředky nacházející se ve stipendijním fondu, mohou být použity pouze na výplatu stipendií, nikoli na úhradu nákladů souvisejících s činností veřejné vysoké školy.⁶⁹ Poplatky tedy nejsou vyměřovány za účelem, aby se jimi poplatník podílel na fungování školy. U poplatků spojených se studiem lze spatřovat hlavně jejich **regulační funkci** spočívající ve snaze omezit počet studentů, kteří svá studia neúměrně prodlužují, a tak zvyšují náklady státu na jejich vzdělání.⁷⁰ Současně poplatky spojené se studiem mají představovat sankci za to, že student svá studia neukončil řádně a včas. Jeho studium je proto pro stát neefektivní. U poplatku za úkony spojené s přijímacím řízením je zase snaha omezit uchazeče o studium podávat bezmyšlenkovitě velké množství přihlášek a tím jednotlivé školy zatěžovat, protože přijímací řízení představuje pro veřejnou vysokou školu finanční, materiální i personální zátěž. Domnívám se, že jen vyrozumění neúspěšných uchazečů o studium bude vyžadovat vynaložení nemalých finančních prostředků.

---

⁶⁷ BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 6. upravené vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 249 – 250.

⁶⁸ MRKÝVKA: *Finanční právo...*, s. 314.

⁶⁹ KUDROVÁ, Veronika. Poplatky za studium na veřejných vysokých školách – úvahy o roli dnešní i budoucí. *Správní právo*. 2012, roč. XLV, č. 7, s. 425.

⁷⁰ Tamtéž s. 424.

3. 2 Základ pro stanovení poplatků spojených se studiem

„Základem pro stanovení poplatků spojených se studiem je 5 % z průměrné částky připadající na jednoho studenta z celkových neinvestičních výdajů poskytnutých ministerstvem ze státního rozpočtu veřejným vysokým školám v kalendářním roce.“⁷¹ MŠMT vyhláší základ pro stanovení poplatků spojených se studiem (dále jen základ) každoročně do konce ledna kalendářního roku. Takto určený základ je platný pro akademický rok, jenž započne v daném kalendářním roce. Údaje za uplynulý kalendářní rok představují hlavní vodítko pro výpočet základu. Základ určený pro rok 2014 se vztahuje na poplatky stanovené v akademickém roce 2014/2015 a při jeho určování se vycházelo z údajů z roku 2013.

Výše základu pro stanovení poplatků spojených se studiem v jednotlivých letech

Akademický rok	Základ v Kč
2014	2 819
2013	2 666
2012	2 081
2011	2 957
2010	2 952
2009	2 941
2008	2 996

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/financovani-vysokych-skol-1>⁷²

Úprava: autor

3. 3 Efektivní studium

Jak jsem již podotkla v úvodní kapitole, Listina zaručuje právo na bezplatné vzdělání na vysokých školách podle schopností občana a možností společnosti. Tedy, bude-li společnost schopna vzdělání financovat. Bezplatné je však pouze pro studenty. Pro občany ČR bezplatné není, neboť jsou to oni, kdo prostřednictvím daní poskytují finance do státního rozpočtu. Stát je následně povinen každoročně vynaložit ze státního rozpočtu značné finanční prostředky na zajištění tohoto bezplatného vzdělání. Zároveň stát platí za studenty mladší 26 let zdravotní pojištění. Vedle těchto *přímo vynaložených financí* přichází státní rozpočet o příjmy v souvislosti s poskytováním daňových výhod studentům a tím, že příjmy studentů, pokud nějaké mají, jsou nižší než by byly, kdyby při práci nestudovali. S ohledem na tyto

⁷¹ § 58 odst. 2 z. č. 111/1998 Sb., zákon o VŠ.

⁷² Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Financování vysokých škol* [online]. msmt.cz, [cit. 5. února 2014]. Dostupné na <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/financovani-vysokych-skol-1>>.

skutečnosti jsou pak příjmy státního rozpočtu nižší, ať již v důsledku přímého vynakládání financí nebo v důsledku úbytku potencialních příjmů, oproti situaci, kdyby vysokoškolské studium nebylo realizováno. Avšak studenti nejsou pro státní rozpočet a společnost pouze zátěží. Dojde-li k úspěšnému ukončení studia, představují příliv kvalifikovaných a odborně vzdělaných pracovníků. To má za následek vyšší odvody do státního rozpočtu, protože se předpokládá, že příjmy vystudovaných pracovníků budou vyšší než příjmy osob se středoškolským vzděláním. Zde je možné spatřovat oboustrannou prospěšnost vztahu mezi studentem a státem.⁷³

Této prospěšnosti bude dosaženo, pokud student v co nejkratší době řádně ukončí studium a získá vysokoškolské vzdělání. Náklady státu na jeho studium tak budou nižší a současně se absolvent brzy zařadí do pracovního procesu a začne přispívat do státního rozpočtu. Od této prospěšnosti je třeba odlišit tzv. **efektivní studium**. Pojem efektivní studium lze vymezit jako studium, jež není ukončeno co nejrychleji, ale v době, ve které je student pro stát stále ještě přínosem a je schopen v ní dosáhnout kvalitního vzdělání. Efektivní studium pak lze definovat následovně:

- „1. *efektivní studium trvá nejvýše o rok déle, než je jeho standardní doba,*
2. *efektivní je vystudování jen jednoho bakalářského a jednoho navazujícího magisterského studia či jednoho nenavazujícího magisterského studia,*
3. *efektivní je úspěšné dokončení započatého studia.*“⁷⁴

Hrozbou vyměření poplatku spojeného se studiem se stát snaží motivovat studenty, aby jejich studium bylo efektivní a pro stát přínosné.

3. 4 Přijímací řízení

Zákonnou podmínkou pro přijetí ke studiu na vysoké škole je dosažení úplného středoškolského vzdělání. U navazujícího magisterského studijního programu je zapotřebí, aby uchazeč řádně ukončil studium v bakalářském studijním programu. Vedle této zákonné podmínky si vysoká škola nebo fakulta může určit další podmínky týkající se znalostí, schopností, nadání či prospěchu ze střední školy, jejichž splnění bude třeba k přijetí ke studiu. K ověření těchto podmínek dochází zpravidla *přijímací zkouškou*.⁷⁵ Na většině vysokých škol bude podmínkou k přijetí ke studiu vedle ukončeného středoškolského vzdělání také úspěšné složení přijímací zkoušky.

---

⁷³ srov. KUDROVÁ, Veronika. Poplatky za studium nejsou školným. *Universitas* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2010, č. 2, s. 17 – 18 [cit. 28. ledna 2014]. Dostupné na <http://universitas.muni.cz/media/178351/universitas_2010_02m.pdf>.

⁷⁴ Tamtéž s. 18.

⁷⁵ blíže § 48 a § 49 z. č. 111/1998 Sb., zákon o VŠ.

Přijímací řízení je zahájeno okamžikem doručení přihlášky ke studiu.⁷⁶ Současně je uchazeč o studium povinen, vyměřila-li veřejná vysoká škola poplatek za úkony spojené s přijímacím řízením, jej zaplatit. **Zákon o VŠ požaduje, aby byla splatnost poplatku společně s jeho výší a formou placení uvedena ve statutu veřejné vysoké školy.**⁷⁷ Nicméně například Univerzita Palackého splatnost poplatku ve svém statutu neurčuje. Uvádí pouze, že podmínky přijímacího řízení jsou upraveny ve vnitřním předpise.⁷⁸ Domnívám se, že v tomto případě Univerzita Palackého zcela nesplňuje zákonný požadavek, pokud jen odkazuje na vnitřní předpis, aniž by bylo výslovně řečeno, že splatnost bude v tomto konkrétním vnitřním předpise vymezena. Úmyslem zákonodárce dle mého názoru je snadnější orientace uchazeče o studium v podmínkách, které musí splnit, aby byl přijat ke studiu. Proto by Univerzita Palackého měla ve svém statutu alespoň zmínit, že splatnost poplatku je uvedena ve vnitřním předpise.

Avšak neuvedení splatnosti ve statutu nepředstavuje tak významný problém, protože obvykle bývá zveřejňována spolu s ostatními podmínkami přijímacího řízení na úředních deskách vysokých škol i na úředních deskách jednotlivých fakult. Zde je také uveden nejzazší termín pro podávání přihlášek ke studiu. Tento termín veřejné vysoké školy často považují za termín, do kdy musí být poplatek uhrazen. Nedojde-li k jeho uhrazení včas nebo nebude-li uhrazen vůbec, nemůže se student účastnit přijímacího řízení. Domnívám se, že k úplnému zahájení přijímacího řízení dojde až v okamžiku, kdy je podaná přihláška včas zaplacená. Moji domněnku potvrzuje Západočeská univerzita, která stanoví, že pokud není poplatek zaplacen, má se za to, že přihláška nebyla podána a nedošlo k zahájení přijímacího řízení.⁷⁹ Pokud tedy uchazeč nezaplatí poplatek, nedojde k zahájení přijímacího řízení a není vydáváno rozhodnutí o nepřijetí ke studiu podle zákona o VŠ.

Bude-li přihláška podána včas a zaplacen poplatek, rozhoduje o přijetí ke studiu ve studijním programu uskutečňovaném fakultou děkan, rektor bude rozhodovat u studijního programu na vysoké škole, která se na fakulty nečlení. Zákon o VŠ vyjmenovává náležitosti, které musí rozhodnutí vydané do 30 dnů od ověření podmínek pro přijetí ke studiu a doručené

---

⁷⁶ blíže § 50 odst. 1 z. č. 111/1998 Sb., zákon o VŠ.

⁷⁷ blíže § 58 odst. 6 tamtéž.

⁷⁸ srov. čl. 19 VIII. *Úplné znění Statutu Univerzity Palackého v Olomouci ze dne 8. ledna 2014* [online]. upol.cz, [cit. 24. února 2014]. Dostupné na <http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/dokumenty/2014/Statut_UP_VIII.pdf>. (dále je VIII. Úplné znění Statutu UPOL). Vnitřním předpisem je Řád přijímacího řízení Univerzity Palackého v Olomouci.

⁷⁹ čl. 11 odst. 3 XV. *Úplné znění Statutu Západočeské univerzity v Plzni ze dne 1. února 2014* [online]. zcu.cz, [cit. 6. března 2014]. Dostupné na <http://zeus-web.zcu.cz:7080/cgi/verso.fpl/dload/9852/STATUT_ZCU_15uz_1.2.2014.pdf>. (dále XV. Úplné znění Statutu ZČU).

do vlastních rukou uchazeče zahrnovat. Rozhodnutí musí být odůvodněno a musí obsahovat poučení o možnosti podat **žádost o přezkoumání**. Současně má uchazeč právo nahlédnout do všech svých materiálů týkajících se jeho přijetí ke studiu.⁸⁰ Zákon o VŠ neurčuje žádnou lhůtu, ve které by byl uchazeč oprávněn do svých materiálů nahlédnout. Nejvyšší správní soud dospěl ve svém rozhodnutí k závěru, že uchazeč by měl mít možnost nahlédnout do svých materiálů po stejnou dobu, po kterou je oprávněn podat žádost o přezkoumání rozhodnutí.⁸¹ Je to z toho důvodu, že obojí spolu úzce souvisí. V drtivé většině případů se bude jednat o neúspěšného uchazeče, který bude chtít do materiálů nahlédnout, aby mohl odůvodnit svoji žádost o přezkoumání rozhodnutí o nepřijetí ke studiu.

Samotná žádost o přezkoumání rozhodnutí se podává orgánu, jenž rozhodnutí vydal do 30 dnů od jeho doručení. Je-li rozhodujícím orgánem děkan, má možnost autoremedury.⁸² Je oprávněn žádosti vyhovět a rozhodnutí o nepřijetí změnit. Zákon o VŠ neobsahuje žádné důvody, na základě kterých je děkan oprávněn rozhodnutí změnit. Rozhodnutí je tedy ponecháno na volné úvaze děkana.⁸³ Jestliže žádosti nevyhoví, předloží ji rektorovi. Rektor může o žádosti rozhodnout dvěma způsoby:

- žádosti **vyhoví**, napadené rozhodnutí změni pro jeho rozpor se zákonem, vnitřním předpisem vysoké školy nebo její součástí anebo pro rozpor s podmínkami stanovenými § 49 odst. 1 a 3 zákonem o VŠ,
- žádost **zamítne** a rozhodnutí potvrdí, protože v něm neshledal rozpor s výše uvedeným.⁸⁴

Právo na vysokoškolské vzdělání náleží mezi ústavně zaručená práva, jak jsem uvedla v první kapitole mé diplomové práce. Tohoto práva se lze domáhat nejen v mezích zákona, který dané právo provádí, ale také stanoveným postupem u nezávislého a nestranného soudu, pokud není takový postup zákonem vyloučen. Zákon o VŠ ani jiný zákon soudní přezkoumání rozhodnutí nevyklučuje, proto lze usuzovat, že je proti rozhodnutí rektora přípustné podat žalobu ve správním soudnictví podle Listiny,⁸⁵ neboť rektor rozhoduje v postavení orgánu veřejné správy.⁸⁶

---

⁸⁰ srov. § 50 odst. 5 a 6 z. č. 111/1998 Sb., zákon o VŠ.

⁸¹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5.9.2008, sp. zn. 2 As 73/2007 In PODHRÁZKÝ, Milan. *Přehled judikatury z oblasti školství*. Praha: Wolters Kluwer, 2010, s. 180.

⁸² Jedná se o specifický procesní institut, který za určitých podmínek umožňuje orgánu, jenž napadené rozhodnutí vydal, aby o něm sám rozhodl, aniž by jej postupoval orgánu příslušnému o něm rozhodovat. Blíže PRŮCHA, Petr, POMAHÁČ, Richard. *Lexikon – správní právo*. 1. vydání. Praha: Sagit, 2002, s. 27.

⁸³ KOPECKÝ, Martin. Rozhodování o přijetí ke studiu na vysokých školách. *Právní rozhledy*, 2000, č. 5, s. 207.

⁸⁴ blíže § 50 odst. 7 z. č. 111/1998 Sb., zákon o VŠ.

⁸⁵ srov. čl. 36 odst. 2 z. č. 2/1993 Sb., Listina. „Kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, může se obrátit na soud, aby přezkoumal zákonnost takového rozhodnutí, nestanoví-li zákon

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu musí i **rozhodnutí rektora v řízení o přezkoumání rozhodnutí o (ne)přijetí ke studiu** obsahovat stejné náležitosti jako rozhodnutí děkana o (ne)přijetí ke studiu včetně řádného odůvodnění.⁸⁷ V odůvodnění je nutné uvést všechny konkrétní skutečnosti, o které se rozhodnutí rektora opírá. Současně má rektor povinnost vypořádat se s námitkami odvolatele tak, aby bylo rozhodnutí soudně přezkoumatelné. Pokud by se totiž rektor nemusel s namítanými skutečnostmi vypořádat a rozhodnutí odůvodňovat, postrádal by opravný prostředek smysl.

Ačkoliv jsou podle uvedeného judikátu vysoké školy povinny své rozhodnutí náležitě odůvodňovat, v praxi tomu tak není a většina rozhodnutí obsahuje pouze stručné formulářové odůvodnění. Důvody proč tomu tak je, mohou být různé – špatná legislativa, nedostatek personálu atd. Vydávání těchto rozhodnutí však představuje pro vysoké školy značné riziko, neboť takovéto rozhodnutí je snadno zrušitelné pro vady v odůvodnění, které nemusejí spočívat jen v úplné absenci odůvodnění. Vadou je i odůvodnění nedostatečné, ze kterého není možné určit z jakých skutkových a právních okolností rozhodující orgán při svém rozhodování vycházel.⁸⁸

---

jinak. Z pravomoci soudu však nesmí být vyloučeno přezkoumávání rozhodnutí týkajících se základních práv a svobod podle Listiny.“

⁸⁶ KUDROVÁ, Veronika. Soudní přezkum rozhodnutí vysoké školy z pohledu vybrané judikatury. *Správní právo*. 2009, roč. XLII, č. 4, s. 236.

⁸⁷ Na rozhodnutí rektora v řízení o přezkoumání rozhodnutí o (ne)přijetí ke studiu se vztahuje § 50 odst. 5 z. č. 111/1998 Sb., zákon o VŠ. Blíže rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21.12.2006, sp. zn. 2 As 37/2006. In PODHRÁZKÝ, Milan. *Přehled judikatury z oblasti školství*. Praha: Wolters Kluwer, 2010, s. 176.

⁸⁸ KUDROVÁ, Veronika, RIGEL, Filip. K požadavku přezkoumatelnosti rozhodnutí vysokých škol. *Právní rádce*, 2010, č. 11, s. 44.

4 POPLATKY SPOJENÉ SE STUDIEM NA VEŘEJNÉ VYSOKÉ ŠKOLE V ČR

V této kapitole se zaměřím na jednotlivé poplatky spojené se studiem, které mohou být vybírány na veřejných vysokých školách. Poplatky však mohou být vybírány též na státních vysokých školách, pokud je příslušné ministerstvo vyměří. Jde-li o poplatky na soukromých vysokých školách je zcela ponecháno na jejich vůli, zda si nějaké poplatky stanoví. Níže budu také porovnávat úpravu těchto poplatků na vybraných univerzitách – Univerzita Palackého, Masarykova univerzita, Univerzita Karlova a Západočeská univerzita. Jelikož v průběhu tvorby mé diplomové práce došlo k významné změně statutů na Univerzitě Palackého a Univerzitě Karlově uvádím oba způsoby úpravy.

Podle zákona o VŠ se rozeznávají čtyři druhy poplatků spojených se studiem:

- poplatek za úkony spojené s přijímacím řízením
- poplatek za prodlouženou dobu studia
- poplatek za další studium
- poplatek za studium v cizím jazyce⁸⁹

Myslím si, že je možné k tomuto výčtu přiřadit *poplatek za úkony spojené s přijetím přihlášky ke státní rigorózní zkoušce a konáním této zkoušky*.⁹⁰ Výše tohoto poplatku může být maximálně dvojnásobek základu. Jak již bylo řečeno, základ pro stanovení poplatku pro rok 2013/2014 je určen v částce 2 666 Kč, za rigorózní zkoušku může veřejná vysoká škola požadovat nanejvýš částku 5 332 Kč. Právnická fakulta Univerzity Palackého má stanovený poplatek v plné výši 5 332 Kč.⁹¹

4. 1 Poplatek za úkony spojené s přijímacím řízením

Tento poplatek je jediným poplatkem spojeným se studiem, který nehradí student, ale uchazeč o studium. Často také nastává situace, že uchazeč na příslušné škole, kde uhradil poplatek za přijímací řízení, nikdy studovat nezačne. Je to jeho první kontakt s poplatky týkajícími se studia na veřejné vysoké škole.

U tohoto poplatku lze shledat regulační charakter. Úkony spojené s přijímacím řízením a zpracováním veškeré agendy představují pro veřejné vysoké školy velkou zátěž. V současné době, kdy je pro absolventy středních škol velmi těžké najít si uplatnění v zaměstnání

⁸⁹ srov. § 58 z. č. 111/1998 Sb., zákon o VŠ.

⁹⁰ srov. § 46 odst. 5 tamtéž.

⁹¹ *Rigorózní řízení – informace* [online]. pf.upol.cz, [cit. 30. ledna 2014]. Dostupné na <<http://www.pf.upol.cz/skupiny/studentum/rigorozni-rizeni/>>.

a význam vysokoškolského vzdělání roste, se téměř každý maturant hlásí na vysokou školu. V ČR není počet přihlášek podaných jednou osobou omezen. Poplatek by tedy měl jejich počet částečně eliminovat. Dále by měl poplatek vést uchazeče o studium k zodpovědnosti, aby si při výběru školy mimo jiné kontrolovali termíny konání přijímací zkoušky z důvodu překrývání, protože většinou školy neumožňují konání přijímací zkoušky v náhradním termínu.

Převážná část přihlášek ke studiu se realizuje podáním tzv. **elektronické přihlášky**, jejíž zpracování je pro školu méně náročné než klasické papírové přihlášky. Například Univerzita Karlova zvyhodňuje elektronicky podané přihlášky o 50 Kč.⁹² Formy placení jsou různé. Přihlášku lze zaplatit převodem na bankovní účet dané univerzity, platbou v hotovosti nebo složenkou. Univerzita Palackého nově umožňuje zaplatit poplatek bankovní kartou.⁹³

Zaplacený poplatek je nevratný bez ohledu na to, zda se zájemce o studium přijímací zkoušky zúčastní, či nikoliv. Je to z toho důvodu, že poplatek má sloužit k úhradě nákladů, které vznikly v souvislosti s uskutečněním úkonů spojených s přijímacím řízením. Škola tyto úkony učiní bez ohledu na skutečnost, zda se uchazeč k přijímacímu řízení nakonec dostaví.

Výše poplatku

Dle zákona o VŠ může veřejná vysoká škola stanovit poplatek za úkony spojené s přijímacím řízením maximálně ve výši 20 % základu.⁹⁴ Pro akademický rok 2014/2015 je základ pro stanovení poplatku roven částce 2 819 Kč. Rozpětí pro stanovení poplatku je od 0 Kč do 564 Kč. Vzhledem k tomu, že zákon o VŠ určuje pouze maximální hranici poplatku a škola má „možnost“ nikoliv povinnost stanovit poplatek za úkony spojené s přijímacím řízením, nemusí škola poplatek stanovit vůbec.

Podle dříve uvedeného je veřejná vysoká škola **povinna zveřejnit** výši poplatku pro příští akademický rok před termínem pro podávání přihlášek ke studiu ve svém **statutu**. Tento požadavek nepovažují za šťastný. Znamená totiž, že při každé změně výše poplatku dochází ke změně statutu. Jelikož je statut vnitřní předpis veřejné vysoké školy, který podléhá registraci MŠMT, představovala by jakákoliv změna výše poplatku značné problémy.

Univerzita Palackého ve svém bezprostředně předcházejícím znění statutu konkrétní výši poplatku obsaženu neměla a nebylo možné ji přímo zjistit, protože platilo, že poplatek stanoví

---

⁹² čl. 9 odst. 1 *V. úplné znění Přílohy č. 6 Statutu Univerzity Karlovy v Praze ze dne 31. ledna 2014* [online]. cuni.cz, [cit. 24. února 2014]. Dostupné na <<http://www.cuni.cz/UK-5641.html>>. (dále jen V. znění Přílohy č. 6 Statutu UK).

⁹³ *Poplatek za přijímací řízení můžete zaplatit bankovní kartou* [online]. pf.upol.cz, 22. ledna 2014 [cit. 28. ledna 2014]. Dostupné na <<http://www.pf.upol.cz/aktualita/clanek/poplatek-za-prijimaci-rizeni-muzete-zaplatit-bankovni-kartou/>>.

⁹⁴ srov. § 58 odst. 1 z. č. 111/1998 Sb., zákon o VŠ.

rektor po projednání s akademickým senátem.⁹⁵ Vymezoval jen způsob, jakým bude poplatek určen. Takové určování výše poplatku nepovažují za zcela v souladu se zákonem. Avšak zároveň tento způsob určování výše poplatku může nejlépe reagovat na změny. Aktuální znění Statutu Univerzity Palackého již částku nepřímou stanovuje, neboť uvádí, že se výše poplatku rovná jedné pětině základu, tedy zákonem stanovenému maximálnímu limitu 20 % základu. Zaokrouhluje se na celé desítky dolů.⁹⁶

Dle Statutu Masarykovy univerzity jsou jednotlivé druhy poplatků, jejich výše a způsob výpočtu, stejně tak splatnost, forma úhrady a další podmínky jejich uplatňování blíže upraveny v příloze, která je nedílnou součástí statutu.⁹⁷ Stejná situace je v případě Univerzity Karlovy i zde jsou poplatky spojené se studiem, výše těchto poplatků a ostatní úkony s nimi související obsaženy v příloze.⁹⁸ Původně Univerzita Karlova uváděla v příloze konkrétní částku. Aby se vyhnula opakovaným registracím při změnách výše poplatků, přijala ustanovení, jež zajišťovalo, že pokud by došlo k určení základu v takové výši, která by měla za následek, že by poplatek za úkony spojené s přijímacím řízením stanovený univerzitou, převyšoval částku povolenou zákonem o VŠ, pak by tento poplatek byl roven zákonem stanovené nejvyšší přípustné výši – 20 % základu.⁹⁹ Toto ustanovení je ponecháno i v aktuální úpravě poplatků, ale považují ho za zcela nadbytečné, protože k překročení nemůže dojít. Částka již není konkrétně vyčíslena, ale je stanoveno, že se rovná zaokrouhleným 20 % základu.¹⁰⁰ Univerzita Karlova i Masarykova univerzita splňují zákonný požadavek zveřejňování výše poplatku.

Západočeská univerzita ve svém statutu pouze parafrázuje zákonné ustanovení týkající se poplatků a nevyjadřuje ani výši poplatku ani nekonkretizuje způsob jejího určení. Pouze uvádí, že: „poplatek za úkony spojené s přijímacím řízením (dále jen „poplatek za úkony“) činí na ZČU ve vztahu k základu stanovenému podle § 58 odst. 2 zákona (dále jen „základ“) nejvýše 20 % tohoto základu.“¹⁰¹ Zde si myslím, že univerzita vůbec nesplnila povinnost jí

---

⁹⁵ čl. 22 odst. 2 VII. Úplné znění Statutu Univerzity Palackého v Olomouci ze dne 9. července 2013 [online]. upol.cz, [cit. 28. ledna 2014]. Dostupné na <http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/dokumenty/2013/Statut_UP_VII.pdf>. (dále jen VII. Úplné znění Statutu UPOL).

⁹⁶ srov. čl. 22 odst. 3. VIII. znění Statutu UPOL.

⁹⁷ srov. čl. 15 odst. 2 Statut Masarykovy univerzity [online] muni.cz, [cit. 1. února 2014]. Dostupné na <http://www.muni.cz/general/legal_standards/statute#a6>. (dále jen Statut MU).

⁹⁸ srov. čl. 33 X. úplné znění Statutu Univerzity Karlovy v Praze ze dne 21. října 2013 [online]. cuni.cz, [cit. 1. února 2014]. Dostupné na <<http://www.cuni.cz/UK-5444.html>>. (dále jen X. úplné znění Statutu UK).

⁹⁹ srov. čl. 1 odst. 3 a čl. 9 IV. úplné znění Přílohy č. 6 Statutu Univerzity Karlovy v Praze ze dne 21. října 2013 [online]. cuni.cz, [cit. 1. února 2014]. Dostupné na <http://www.cuni.cz/UK-4336-version1-uzivstatut_p6uk.pdf>. (dále jen IV. úplné znění Přílohy č. 6 Statutu UK).

¹⁰⁰ srov. čl. 9 V. úplné znění Přílohy č. 6 Statutu UK.

¹⁰¹ srov. čl. 13 odst. 1 XV. Úplné znění Statutu ZČU.

uloženou zákonem. Pokud by z daného článku vypustila slovíčko „nejvýše“ a ponechala pouze formulaci, že poplatek činí 20 % základu, tak by požadavek splnila, protože by na základě této formulace bylo možné určit konkrétní výši poplatku.

Z uvedených způsobů, jak se jednotlivé univerzity vypořádaly s daným zákonným požadavkem, nepovažuji původní řešení Univerzity Palackého za zcela v souladu se zákonem, neboť konkrétní částku nebylo ze statutu vůbec možné zjistit. Původní řešení Univerzity Karlovy a aktuální řešení Masarykovy univerzity, kdy jsou částky přímo uvedeny v přílohách, shledávám v souladu se zákonem. Toto řešení je ale značně nepraktické, protože i přílohy jako nedílné součásti vnitřních předpisů vyžadují při změně novou registraci MŠMT. Jako nejvhodnější způsob určení výše poplatku se mi jeví ten, který do svých aktuálních statutů přijala Univerzita Palackého, Karlova univerzita, příp. Západočeská univerzita, vypustí-li slovo „nejvýše.“ Tedy ten, kde částka není konkrétně vyčíslena, ale z uvedeného je možné ji bez problémů zjistit, neboť se odvíjí od základu.

Celkově se domnívám, že nejlepším řešením by byla změna zákonného ustanovení s tím, že výše poplatku nemusí být uvedena přímo ve statutu. Stačí uvedení způsobu jejího určení, tak jak tomu bylo v původním znění Statutu Univerzity Palackého.

4. 2 Poplatek za prodlouženou dobu studia

Poplatek za prodlouženou dobu studia je vyměřen studentovi, který studuje v bakalářském nebo magisterském studijním programu déle, než je standardní doba studia zvětšená o jeden rok. Do doby studia se započítávají taktéž doby všech předchozích studií v bakalářských a magisterských studijních programech, které byly ukončeny jinak než řádně. Současně platí, že období, ve kterém student studoval v těchto studijních programech a v aktuálním studijním programu souběžně, se do doby studia započítávají pouze jednou.¹⁰²

Tento poplatek je nejvýznamnější především svojí výší, jak z pohledu veřejné vysoké školy, tak z pohledu studenta. Jeho výši musí škola uveřejnit ještě před termínem pro podávání přihlášek. Proto je možné jej považovat za jedno z kritérií, na jehož základě se uchazeč o studium rozhoduje, kterou vysokou školu si zvolí, zejména v případě, pokud již absolvoval jinak než řádně ukončené studium. V ČR je poměrně velká nabídka vysokoškolského studia a na některých veřejných vysokých školách je poplatek hodně vysoký a pro studenta může být důvodem, proč si vybrat školu s nižším poplatkem. Myslím si ale, že by poplatky neměly být hlavním kritériem, na základě kterého si student vybírá vysokou školu.

---

¹⁰² srov. § 58 odst. 3 z. č. 111/1998 Sb., zákon o VŠ.

Domnívám se, že smyslem tohoto poplatku je zabránit studentovi, aby se opakovaně zapisoval do různých studijních programů s tím, že „vyzkouší,“ zda ho daný studijní program bude bavit a pokud ne, zvolí si jiný. Následné přičtení doby studia, které bylo ukončeno jinak než řádně k aktuálnímu studiu, má představovat sankci za nezodpovědnost studenta. Zároveň se tímto poplatkem stát snaží snížit počet studentů, kteří budou studium neúměrně prodlužovat a omezit tak náklady, které by na vzdělávání „věčných“ studentů vynakládal. Ustanovení zákona o VŠ upravující tento poplatek nepovažuji za zcela správně formulované a shledávám v něm určité nedostatky, o kterých budu pojednávat v dalších částech práce.

U zmiňovaného poplatku je podstatná **standardní doba studia**.¹⁰³ Standardní dobou studia se rozumí doba, po kterou má studium při průměrné studijní zátěži probíhat a v jejím průběhu má dojít k řádnému ukončení studia.¹⁰⁴ Konkrétní výše standardní doby studia je vymezena v rozhodnutí o udělení akreditace. Dojde-li k překročení zvětšené standardní doby studia, stává se ze studenta poplatník a veřejná vysoká škola je povinna po něm vyžadovat poplatek za prodlouženou dobu studia.

Zákonná úprava tohoto poplatku není nijak složitá, studuje-li student pouze jeden studijní program. Ke standardní době se připočte jeden rok a dojde-li k jejímu překročení je student povinen platit poplatek. Situace je však složitější, jestliže student již dříve studoval a dané studium skončilo jinak než řádně.

Za **řádně ukončené studium** se u bakalářského studijního programu považuje složení státní závěrečné zkoušky a eventuální obhájení bakalářské práce. U magisterského studijního programu je to obhájení diplomové práce a absolvování státní závěrečné zkoušky.¹⁰⁵

Studium skončí **jinak než řádně** pokud:

- student zanechá studia,
- student nesplní požadavky, které vyplývají ze studijního programu podle studijního a zkušebního řádu,
- bude odebrána akreditace studijního programu,
- dojde k zániku akreditace daného studijního programu v důsledku jeho zrušení nebo uplyne doba, na kterou byla akreditace udělena,
- student bude vyloučen ze studia za disciplinární přestupek nebo pro podvodné jednání, na základě kterého byl přijat ke studiu.¹⁰⁶

---

¹⁰³ U bakalářského studijního programu je standardní doba studia 3-4 roky, u magisterského 4-6 a u magisterského navazujícího je 1-3 roky. Srov. § 45 odst. 2 a § 46 odst. 2 z. č. 111/1998 Sb., zákon o VŠ.

¹⁰⁴ JURNÍKOVÁ: *Správní právo – zvláštní část...*, s. 185.

¹⁰⁵ srov. § 45 odst. 3 a § 46 odst. 3 z. č. 111/1998 Sb., zákon o VŠ.

¹⁰⁶ § 56 odst. 1 tamtéž.

Dojde-li k ukončení studia jinak než řádně v důsledku chování studenta, zejména zanechá-li studia, protože ho nebaví, neuspěje u zkoušky atd., je zaplacení poplatku v pořádku, neboť čím déle student studuje, tím větší zátěž představuje pro veřejnou vysokou školu i stát. Není ale vhodné, aby student „trpěl,“ bude-li z jeho strany ukončení studia **nezaviněné**.¹⁰⁷ Například bude-li odebrána akreditace studijnímu programu, protože veřejná vysoká škola má závažné nedostatky při jeho naplňování. Škola je povinna při odebrání akreditace zajistit svým studentům pokračování ve studiu stejného nebo obdobného studijního programu. Tady ale spatřuji řadu překážek. Především nemusí být v možnostech studenta přijmout školou navrhovanou alternativu např. z důvodů časových, finančních, rodinných a jiných. Pro studenta je pak výhodnější zvolit jiný studijní program odpovídající jeho možnostem.

Velký problém může být i v uznávání již absolvovaných předmětů. Jednotlivé veřejné vysoké školy a fakulty mají odlišné studijní plány a je nejisté, zda by student nastoupil do stejného ročníku, ve kterém se nacházel, když došlo k odebrání akreditace. Může nastat situace, kdy student 3. ročníku bude povinen nastoupit do 1. ročníku s tím, že mu budou některé předměty uznány. Je pak otázkou, zda se předešlé tři roky považují za studium, které nebylo ukončeno řádně a připočítává se k aktuálnímu studiu, do kterého student právě nastoupil. Jak již bylo řečeno, zákon o VŠ považuje odebrání akreditace za ukončení studia. Na Právnické fakultě Univerzity Palackého je na základě žádosti rozhodování o uznání studijních povinností ponecháno na úvaze děkanky a současně děkanka nemůže uznat zápočty a zkoušky, které byly vykonány více jak 3 roky před podáním žádosti.¹⁰⁸

Myslím, že by zákon o VŠ měl rozeznávat, zda k jinak než řádnému ukončení studia došlo **zaviněným** nebo **nezaviněným** chováním studenta. Prozatím je možnost napravit tuto tvrdost žádostí o snížení nebo prominutí poplatku (o tom bude pojednáno dále).

Ustanovení zákona o VŠ o poplatku za prodlouženou dobu studia řeší situaci, kdy student nejprve jeden studijní program ukončil jinak než řádně a následně nastoupil do aktuálního posuzovaného studijního programu. Dále upravuje stav, kdy student studoval studijní programy, jež nebyly ukončeny řádně současně s aktuálním studijním programem tak, že doby těchto souběžných studií se do doby studia započítávají jen jednou. Lze si přestavit situaci, kdy student začne studovat jeden studijní program, ve druhém ročníku nastoupí do

---

¹⁰⁷ KUDROVÁ, Veronika. Poplatky za studium na veřejných vysokých školách – úvahy o roli dnešní i budoucí. *Správní právo*, 2012, roč. XLV., č. 7, s. 432.

¹⁰⁸ čl. 27 odst. 1 a 5. *Úplné znění Studijního a zkušebního řádu Univerzity Palackého v Olomouci ze dne 9. července 2013* [online]. pf.upol.cz, [cit. 10. února 2014]. Dostupné na <http://www.pf.upol.cz/fileadmin/user_upload/dokumenty/2011/Studijni-UP-4-R-1.pdf>.

dalšího studijního programu a následující rok studium prvního studia ukončí jinak než řádně. V takovém případě má vyčerpány 3 roky studia – 1. rok v prvním studijním programu, 2. rok při souběžném studiu a 3. rok v aktuálním studijním programu.

Avšak zákon o VŠ neupravuje situaci, kdy student *souběžně studoval více studijních programů, které nebyly ukončeny řádně*. Otázkou je, zda se souběžné doby těchto studií započítávají jen jednou nebo se každá doba počítá zvlášť. Tedy studoval-li student jeden studijní program, ve druhém ročníku se stal studentem dalšího studijního programu a následně obě studia ukončil jinak než řádně. Má odstudovány 2 nebo 3 roky? Masarykova univerzita daný problém upravuje tak, že pokud student studoval v určitém časovém období souběžně ve více studijních programech ukončených jinak než řádně, připočítává se toto období k aktuálnímu pouze jednou.¹⁰⁹ V takovém případě poplatek za prodlouženou dobu studia přestává plnit svoji funkci spočívající ve snaze omezit počet studentů opakovaně se zapisujících do studijních programů a redukovat množství státem marně vynaložených finančních prostředků na vzdělání.¹¹⁰

Taktéž zákon o VŠ neřeší, došlo-li *v průběhu aktuálního studia* k zahájení a jinak než řádnému ukončení dalších studií. Doba studia v těchto dalších studijních programech se do celkové doby nezapočítává, protože studium proběhlo souběžně s aktuálním studiem. I zde dochází ke značnému omezení regulační funkce poplatku, protože student není nijak sankcionován za svá další neúspěšná studia uskutečněná současně s aktuálním studiem a nic mu nebrání zkoušet další studijní programy. Stát však všechny studia financuje.¹¹¹

Dále není možné v zákoně o VŠ dohledat, jak postupovat, měl-li student *předešlé studium na soukromé vysoké škole, které řádně neukončil*. Zda se i tato odstudovaná doba připočítává. Dle mého názoru, by se tato doba připočítávat neměla. Student za ni na soukromé vysoké škole platil školné a jako student soukromé vysoké školy nepředstavoval pro stát takovou finanční zátěž, jako studenti na státních a veřejných vysokých školách. Daný problém řeší pouze Západočeská univerzita, která stanoví, že do rozhodné doby studia se započítává doba studia v předchozích bakalářských a magisterských studijních programech uskutečněných na soukromé vysoké škole pouze, bylo-li toto studium podporováno dotací ze státního rozpočtu ČR a bylo ukončeno jinak než řádně.¹¹²

---

¹⁰⁹ čl. 4 odst. 2 *Příloha č. 6 ke Statutu MU* [online]. muni.cz, [cit. 10. února 2014]. Dostupné na <http://www.muni.cz/general/legal_standards/statute#a6>.

¹¹⁰ KUDROVÁ, Veronika. Poplatky za studium na veřejných vysokých školách – úvahy o roli dnešní i budoucí. *Správní právo*. 2012, roč. XLV., č. 7. s. 428.

¹¹¹ Tamtéž s. 427 - 428.

¹¹² *Poplatky za studium* [online]. zcu.cz, [cit. 10. února 2014]. Dostupné na <<https://www.zcu.cz/pracoviste/ipc/studijni-poradenstvi/poplatky-za-studium/>>.

Zákonem č. 48/2013 Sb.¹¹³ došlo k novelizaci ustanovení o poplatku za prodlouženou dobu studia a byla do něj vložena úprava týkající se rodičovství. Po vypočtení celkové odstudované doby je nutné od ní odečíst uznanou dobu rodičovství. Zákon o VŠ za uznanou dobu rodičovství považuje dobu, po kterou by trvala mateřská nebo rodičovská dovolená studenta.¹¹⁴

Z doposud uvedeného je zřejmé, že aktuální úprava poplatku za prodlouženou dobu studia má své nedostatky. Dle mého názoru by mělo dojít k úpravě zákonného ustanovení. Zákonodárce by měl rozeznávat zaviněné a nezaviněné jinak než řádné ukončení studia. Současně by mělo být jasně dané, zda se započítávají i předchozí studia uskutečněná na soukromé vysoké škole. Ohledně souběžných jinak než řádně ukončených studií včetně těch, která byla uskutečněna za aktuálního studia, by bylo vhodné, aby zákonodárce jasně určil, jaký je smysl poplatků. Pokud je to omezení nákladů státu, měl by danou situaci vyřešit tak, aby byla buď všechna neúspěšná studia započítána anebo nebyla započítána žádná. Aktuální úprava přičítá pouze odstudovanou dobu uskutečněnou před aktuálním studiem, nikoliv však dobu odstudovanou současně s aktuálním studiem.

Výše poplatku

Na rozdíl od poplatku spojeného s úkony v přijímacím řízení, kde je stanovena maximální výše poplatku, je u poplatků za prodlouženou dobu studia stanovena pouze minimální hranice. Poplatek za delší studium činí za každých dalších započatých 6 měsíců nejméně 1,5 násobek základu. Veřejná vysoká škola dle výkladu ustanovení poplatek stanovit musí, ale může si sama zvolit jeho horní hranici. Pro akademický rok 2014/2015 se poplatek rovná nejméně 4 229 Kč.

Univerzita Palackého dříve pro výpočet poplatku zaváděla nový pojem **standard UP**. Tento Standard UP představoval průměrnou částku „*připadající na jednoho studenta z celkových neinvestičních výdajů vynaložených UP v uplynulém kalendářním roce na zabezpečení uskutečňovaných studijních programů na UP.*“¹¹⁵ Standard UP se vyhlášoval rozhodnutím rektora po projednání s akademickým senátem. Následně po vyjádření akademického senátu stanovil rektor výši poplatků za každých dalších započatých šest měsíců studia v rozmezí 20 % až 150 % ze standardu UP.¹¹⁶ Byl opět určen v rozporu se zákonným

---

¹¹³ Zákon č. 48/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁴ srov. § 21 odst. 1 písm. f) z. č. 111/1998 Sb., zákon o VŠ.

¹¹⁵ srov. čl. 22 odst. 3 VII. Úplné znění Statutu UPOL.

¹¹⁶ Tamtéž.

požadavkem jenom způsob výpočtu poplatku a jeho konkrétní výši nešlo ze statutu zjistit. Aktuální úprava již zákonný požadavek splňuje, neboť konkrétní výše tohoto poplatku je uvedena v příloze, která je nedílnou součástí Statutu Univerzity Palackého.¹¹⁷

Masarykova univerzita žádný zvláštní způsob určení výše poplatku nestanovuje, ani nezavádí nové pojmy. Přesnou částku má obsaženu v příloze.¹¹⁸

Univerzita Karlova svoje původní přesné vyjádření konkrétních částek za prodlouženou dobu studia na jednotlivých fakultách nahradila v aktuální úpravě novým způsobem výpočtu, k čemuž využívá **koeficient ekonomické náročnosti** a současně uvádí minimální výši poplatku.¹¹⁹

Západočeská univerzita určuje výši poplatku obecně, neboť na všech fakultách se poplatek rovná šestinásobku základu.¹²⁰

Z uvedeného vyplývá, že všechny zkoumané univerzity zákonný požadavek o uvedení výše poplatku ve statutu školy splňují. Ať již konkrétním vyčíslením částek ve svých přílohách nebo uvedením způsobu výpočtu, ze kterého je výsledná částka jasně zjištělná. Naopak určování výše poplatku prostřednictvím Standardu UP nebylo zcela správné.

4. 3 Poplatek za další studium

Rozdíl mezi poplatkem za další studium a poplatkem za prodlouženou dobu studia je v tom, že student ukončí předcházející studijní program řádně, tj. státní závěrečnou zkouškou a začne studovat další studijní program. Rozebíraný poplatek má také sankční charakter, i další studium se vymyká představě o efektivním studiu. Avšak není tolik nežádoucí jako neúměrné prodlužování studia. To se projevuje ve výši poplatku, která je mnohem nižší než v případě delšího studia. Poplatek za další studium se může jevit jako srovnatelný se školným, protože zaplacením poplatku je poskytnuto další vzdělání a poplatek se platí za každý rok. Podstatný rozdíl je v tom, že školné slouží na úhradu nákladů, které v souvislosti s poskytováním vzdělání vzniknou. Poplatek za další studium tímto způsobem použít nelze, jelikož je příjmem účelově vázaného stipendijního fondu.

Poplatek se vztahuje na absolventa bakalářského nebo magisterského studijního programu studujícího v dalším bakalářském nebo magisterském studijním programu. Zákon o VŠ ale neurčuje, zda se dané aplikuje jen na absolventy studia na veřejných nebo i na soukromých vysokých školách. K dané situaci se vyjadřuje pouze Západočeská univerzita.

---

¹¹⁷ čl. 22 odst. 4 VIII. Úplné znění Statutu UPOL.

¹¹⁸ čl. 12 odst. 1 písm. b) Příloha č. 6 ke Statutu MU.

¹¹⁹ čl. 10 V. úplné znění Přílohy č. 6 Statutu UK.

¹²⁰ čl. 14 odst. 2 XV. Úplné znění Statutu ZČU.

Zde se bere v úvahu absolvování bakalářského nebo magisterského studijního programu na soukromé vysoké škole pouze, bylo-li takové studium dotováno ze státního rozpočtu ČR ve výši srovnatelné s dotací studia na veřejných vysokých školách. To stejné platí i u absolvování studia na zahraniční vysoké škole. Přihlíží se k němu jen, bylo-li podporováno z prostředků státního rozpočtu ČR.¹²¹ Mám za to, že by zákonodárce měl zohlednit, zda se jedná o předchozí studia na soukromých vysokých školách, příp. zahraničních, jelikož si zde vzdělání hradí student sám. Pro stát bude student opět představovat pouze minimální zátěž.

Zákon o VŠ vyjadřuje dvě výjimky, kdy se poplatek, ačkoliv se jedná o další studium, nestanovuje:

- absolvent bakalářského studijního programu studuje v navazujícím magisterském studijním programu,
- jedná se o souběh řádných studijních programů, které nepřesahují standardní dobu studia jednoho programu.¹²²

Velice důležité je poukázat na poslední větu ustanovení upravující rozebíraný poplatek. „Pokud celková doba dalšího studia překročí standardní dobu studia, stanoví veřejná vysoká škola poplatek za studium podle odstavce 3.“¹²³ Masarykova univerzita toto považuje za další druh poplatku označovaný jako **poplatek za prodlouženou dobu studia v dalším studiu**.¹²⁴ Tento poplatek je povinen zaplatit student jako absolvent některého studijního programu, který pokračuje ve studiu dalšího studijního programu déle, než je standardní doba dalšího studia. U dalšího studia nedochází k přičtení jednoho roku ke standardní době studia. Nastává tak situace, kdy se student dalšího studijního programu dostává do režimu poplatku za prodlouženou dobu studia a při překročení standardní doby dalšího studia mu bude tento poplatek vyměřen.

Výše poplatku

Výše poplatku za další studium může činit za každý další započatý rok maximálně základ. Zákon o VŠ uvádí pouze horní hranici. Veřejná vysoká škola může v akademickém roce 2014/2015 určit poplatek v rozmezí 0 Kč – 2 819 Kč.

Univerzita Palackého i Západočeská univerzita stanovují ve svých statutech, respektive příloze, výši poplatku, která není přímo číselně vyjádřena, lze ji však zjistit, neboť se výše

---

¹²¹ *Poplatky za studium* [online]. zcu.cz, [cit. 24. února 2014]. Dostupné na <<https://www.zcu.cz/pracoviste/ipc/studijni-poradenstvi/poplatky-za-studium/>>.

¹²² srov. § 58 odst. 4 z. č. 111/1998 Sb., zákon o VŠ.

¹²³ Tamtéž.

¹²⁴ čl. 6 odst. 1 Přílohy č. 6 ke Statutu MU.

poplatku na všech fakultách za další započatý jeden rok studia rovná základu.¹²⁵ Masarykova univerzita má poplatek za další studium stanoven ve výši 0 Kč. Jedinou výjimkou je lékařská fakulta, kde je poplatek vyměřen a jeho výše uvedena v příloze.¹²⁶

Univerzita Karlova měla ve své původní úpravě poplatků přímo vyčíslen. Aby předešla opakovaným registracím MŠMT při změně výše základu, přijala stejně jako u poplatků spojených s úkony přijímacího řízení ustanovení, které přizpůsobovalo výši poplatku základu. Byl-li stanovený základ nižší než univerzitou určená výše poplatku za další studium, platilo, že je poplatek roven základu.¹²⁷ Uvedené pravidlo je ponecháno i v aktuálním znění, avšak ztrácí svůj význam, neboť momentálně je poplatek za další studium 0 Kč.¹²⁸

Moderační právo rektora

Rozhodnutí o vyměření poplatku za prodlouženou dobu studia a poplatku za další studium musí být vydáno minimálně 90 dnů před splatností poplatku.¹²⁹ Například Univerzita Palackého měla původně splatnost u poplatku za prodlouženou dobu studia stanovenou pevným termínem, konkrétním datem 15. prosince a 31. března s dodatkem, že v rozhodnutí o vyměření poplatku může být stanoveno jinak. Domnívám se, že to nebyl vhodně zvolený způsob určení splatnosti i s ohledem na to, že nebyl uveden suspenzivní účinek žádosti o přezkoumání rozhodnutí.¹³⁰ Aktuální úprava situaci řeší lépe. Poplatek za prodlouženou dobu studia je splatný do 90 dnů ode dne, kdy rozhodnutí o vyměření poplatku nabude právní moci. Podá-li student žádost o přezkoumání, je poplatek splatný do 90 dnů od právní moci rozhodnutí o žádosti. Aktuální úprava také obsahuje chybu, neboť uvádí, že se vztahuje i na poplatky, které zde uvedeny nejsou. Je sice zřejmé, že se mají na mysli poplatky za další studium a poplatek za překročení standardní doby dalšího studia, myslím si však, že je nutné Statut Univerzity Palackého v této části opravit.¹³¹

Náležitosti rozhodnutí o vyměření poplatku jsou stejné jako v případě rozhodnutí o (ne)přijetí k studiu. Musí být vyhotoveno písemně a doručeno do vlastních rukou. Součástí rozhodnutí musí být odůvodnění a poučení o možnosti podat **žádost o přezkoumání rozhodnutí**. Stejný je i postup při podávání žádosti, která musí být podána do 30 dnů od doručení orgánu, který dané rozhodnutí vydal. Zmeškání zákonné lhůty může být prominuto pouze ze závažných důvodů. Pokud je orgánem, který napadené rozhodnutí vydal děkan, má

¹²⁵ srov. čl. 22 odst. 6 VIII. znění Statutu UPOL a čl. 14 odst. 3 XV. znění Statutu ZČU.

¹²⁶ srov. čl. 12 odst. 1 písm. b) Příloha č. 6 ke Statutu MU.

¹²⁷ čl. 1 odst. 4 IV. znění Přílohy č. 6 Statutu UK.

¹²⁸ čl. 1 odst. 4 a čl. 11. V. znění Přílohy č. 6 Statutu UK.

¹²⁹ § 58 odst. 8 z. č. 111/1998 Sb., zákon o VŠ.

¹³⁰ čl. 23 odst. 3 VII. znění Statutu UPOL.

¹³¹ čl. 23 odst. 3 VIII. Úplné znění Statutu UPOL.

možnost autoremedury. Nevyhoví-li žádosti, předá ji rektorovi a ten o žádosti rozhodne. Rozhodnutí rektora o žádosti je konečné a nelze jej napadnout žádným jiným opravným prostředkem. Jedinou možností představuje žaloba ve správním soudnictví.

Dle rozsudku Nejvyššího správního soudu je rozhodnutí o vyměření poplatku za prodlouženou dobu studia se současným uvedením jeho výše, vzniku povinnosti tento poplatek hradit a termínu splatnosti rozhodnutím ve smyslu § 65 odst. 1 soudního řádu správního a je tedy ve správním soudnictví přezkoumatelné. Je to z toho důvodu, že se jedná o veřejnoprávní rozhodnutí. Veřejná vysoká škola jako právnická osoba, které bylo svěřeno rozhodování o právech a povinnostech studentů, rozhoduje v takovémto rozhodnutí v nadřazeném postavení o povinnostech podřízeného jednotlivce.¹³²

Na základě žádosti o přezkoumání rozhodnutí má rektor tzv. **moderační právo**, kdy může vyměřený poplatek snížit, prominout nebo alespoň odložit termín jeho splatnosti.¹³³ Je to proto, že v určitých případech může být stanovení poplatku nespravedlivé. Zvláště jestliže student situaci, na základě které mu byl poplatek uložen, nezavinil. Jak již bylo řečeno, může dojít k odebrání akreditace nebo pro nepříznivý zdravotní stav bude student nucen studium prodloužit či neúspěšně ukončit. Dalším důvodem pro moderaci může být sociální situace studenta, která je natolik závažná, že objektivně neumožňuje poplatek uhradit.¹³⁴

Především z těchto uvedených důvodů je důležité, aby měl rektor při svém rozhodování možnost výši poplatku moderovat. Dle zákona o VŠ při svém rozhodování přihlíží zejména ke studijním výsledkům a sociální situaci studenta podle zásad uvedených ve statutu veřejné vysoké školy.¹³⁵ Statuty zkoumaných univerzit stanovují i další okolnosti, pro které může rektor poplatek snížit, prominout nebo odložit jeho splatnost. Například podmínkou pro snížení výše poplatků na Univerzitě Palackého dle předchozího znění statutu bylo absolvování studia na vysoké škole v zahraničí v minimální délce trvání jednoho měsíce.¹³⁶ Masarykova univerzita nad rámec vytyčený zákonem o VŠ uvádí rodinné důvody.¹³⁷ Jedná se však pouze o demonstrativní výčet. Je ponecháno na úvaze rektora, na základě kterých důvodů poplatek sníží, promine nebo odloží jeho splatnost. Statuty vybraných univerzit jako důležitou podmínku pro moderaci považují řádné odůvodnění žádosti a doložení tvrzených skutečností.

---

¹³² blíže rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30.3.2006 sp. zn. 2 As 50/2004.

¹³³ § 58 odst. 8 z. č. 111/1998 Sb., zákon o VŠ.

¹³⁴ KUDROVÁ: *Poplatky za studium nejsou školným...*, s. 19 – 20.

¹³⁵ § 58 odst. 8 z. č. 111/1998 Sb., zákon o VŠ.

¹³⁶ čl. 22 odst. 6 písm. b) VII. znění Statutu UPOL.

¹³⁷ čl. 15 odst. 3 Statut MU.

4. 4 Poplatek za studium v cizím jazyce

Uskutečňuje-li veřejná vysoká škola bakalářský, magisterský, příp. doktorský studijní program v cizím jazyce, je povinna studentovi vyměřit poplatek za studium v cizím jazyce.¹³⁸ Domnívám se, že tento poplatek na rozdíl od poplatků za studium nemá sankční charakter a nepředstavuje trest za to, že je dané studium neefektivní. Naopak se podobá školnému, které je placeno na soukromých vysokých školách, neboť vzdělání je poskytnuto oproti zaplacení stanovené částky. Současně poplatek není příjmem stipendijního fondu. Myslím si, že je tomu tak proto, že hlavní význam poplatku spočívá v pokrytí nákladů, které vzniknou v souvislosti s uskutečňováním studijního programu v cizím jazyce. Tuto mojí domněnku potvrzuje Západočeská univerzita: „Poplatek za studium ve studijním programu uskutečňovaném v cizím jazyce podle § 58 odst. 5 zákona se určuje na základě kalkulace nákladů z hlediska náročnosti studia a počtu studentů.“¹³⁹ Západočeská univerzita by však měla výši předem konkretizovat a zveřejnit, aby případný uchazeč o studium věděl, kolik ho dané studium bude stát. Veřejná vysoká škola je nucena poplatek vyměřit, nelze, aby jej stanovila nulový. Zákon o VŠ však žádným způsobem jeho výši nelimituje. Nestanovuje minimální ani maximální částku, kterou má škola při realizaci studijního programu v cizím jazyce požadovat.

Univerzita Palackého stanovuje maximální částku za jeden rok studia, která může být za studium studijního programu v cizím jazyce stanovena ve výši 400 000 Kč. Konkrétní výše je potom obsažena v Příloze Statutu a týká se pouze studia na lékařské, filosofické, přírodovědecké a pedagogické fakultě a fakultě tělesné kultury. Na jiných fakultách studijní programy v cizím jazyce nejsou uskutečňovány.¹⁴⁰ Oproti předchozí úpravě došlo k navýšení maximální částky o 100 000 Kč a konkrétní výše již není určována rozhodnutím děkana fakulty.¹⁴¹ Masarykova univerzita má za studium studijního programu v cizím jazyce na jednotlivých fakultách stanoveny různé částky. Na rozdíl od Univerzity Palackého neuvádí žádnou maximální výši.¹⁴² Rovněž Univerzita Karlova má poplatky za studium v cizím jazyce na jednotlivých fakultách uvedeny v Příloze Statutu.¹⁴³

¹³⁸ § 58 odst. 5 z. č. 111/1998 Sb., zákon o VŠ.

¹³⁹ čl. 14 odst. 5 XV. Úplné znění Statutu ZČU.

¹⁴⁰ čl. 22 odst. 9 VIII. Úplné znění Statutu UPOL.

¹⁴¹ čl. 22 odst. 9 VII. Úplné znění Statutu UPOL.

¹⁴² čl. 12 odst. 1 písm. b) Příloha č. 6 ke Statutu MU.

¹⁴³ čl. 12. V. úplné znění Přílohy č. 6 Statutu UK.

5 ÚPRAVA POPLATKŮ NA SLOVENSKU

V této kapitole stručně představím slovenské vysoké školství. Především se zaměřím na školné a poplatky spojené se studiem na veřejné vysoké škole. Současně uvedu, jak je zákonné ustanovení reflektováno v praxi na nejstarší a největší slovenské vysoké škole – Univerzitě Komenského v Bratislavě.

Právo na vzdělání je na Slovensku jedním z ústavně zaručených práv. Stejně jako v ČR i zde je právo na vzdělání garantováno každému. Občané Slovenska pak mají zaručeno bezplatné základní a středoškolské vzdělání. Na vysokých školách je bezplatnost vzdělání limitována schopnostmi občana a možnostmi společnosti. Mohou být též zřizovány soukromé školy, kde lze požadovat za poskytované vzdělání úplatu.¹⁴⁴

Základním pramenem, který upravuje vysoké školství na Slovensku je **zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov** (dále zákon SK).

Slovenské vysoké školy jsou právnické osoby a představují vrcholné vzdělávací, vědecké a umělecké instituce, které poskytují vzdělání v akreditovaných studijních programech.

Rozlišují se vysoké školy:

- veřejné vysoké školy
- státní vysoké školy
- soukromé vysoké školy
- zahraniční vysoké školy

Podle charakteru a rozsahu činnosti vysoké školy se rozeznávají **univerzitní vysoké školy, odborné vysoké školy a nezařazené vysoké školy**. Veřejná vysoká škola pak představuje veřejnoprávní a samosprávnou instituci zřizovanou a zrušovanou zákonem.¹⁴⁵ Do samosprávné působnosti veřejné vysoké školy patří zejména vnitřní organizace, organizace studia, vytváření a uskutečňování studijní programů a určování výše školného a poplatků spojených se studiem. Samosprávnými orgány jsou akademický senát, rektor, vědecká, příp. umělecká rada a disciplinární komise. Člení-li se veřejná vysoká škola na fakulty, jsou orgány akademické samosprávy akademický senát, děkan, vědecká, příp. umělecká rada fakulty a disciplinární komise fakulty.¹⁴⁶ I zde veřejná vysoká škola vydává vnitřní předpisy, k nimž

¹⁴⁴ srov. čl. 42 predpis č. 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky.

¹⁴⁵ VRABKO, Marián a kol. *Správne právo hmotné osobitná časť*. 1. vydání. Bratislava: Univerzita Komenského, 2012, s. 223 – 224.

¹⁴⁶ srov. § 6, §7 a § 24 z. č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (dále jen zákon SK).

se řadí např. statut, studijní, organizační, stipendijní a disciplinární řád atd. Na rozdíl od ČR pouze statut podléhá registraci Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (dále Ministerstvo SR).¹⁴⁷

Školné a poplatky spojené se studiem

Školné a poplatky na veřejných vysokých školách jsou upraveny v § 92 zákona SK, jenž má 23 odstavců. Zákonná úprava této agendy je oproti české značně rozsáhlá a konkrétnější. Následující ustanovení § 93 se týká soukromých vysokých škol, které ve svém vnitřním předpise volně stanovují a upravují školné a poplatky.

U školného je rozhodující, zda student studuje v denní nebo v externí formě studia. U denní formy studia se student stane poplatníkem, splní-li některou ze zákonných podmínek. Naopak student v externí formě studia je povinen platit roční školné za každý akademický rok. Bakalářský studijní program je pokládán za studijní program **prvního stupně**, magisterský za **druhého stupně** a doktorandský je potom studijním programem **třetího stupně**.

Ministerstvo SK, podobně jako MŠMT, určuje každoročně základ nutný pro stanovení jednotlivých poplatků a školného.¹⁴⁸ Současně ministerstvo SK vydává každý rok **opatření** vymezující maximální roční školné ve studijních programech realizovaných v externí formě studia.

O výši ročního školného pro jednotlivé studijní programy rozhoduje rektor. Jedná-li se o studijní programy uskutečňované fakultou, vychází rektor z návrhu děkana fakulty. Při rozhodování o výši je limitován maximální hranicí. U denní formy studia nesmí výše školného dle zákonného požadavku překročit pětinasobek základu. U externí formy studia potom stanoví horní hranici opatřením Ministerstvo SR. Dle zákona SK obsahuje statut veřejné vysoké školy formu placení a splatnost poplatků.¹⁴⁹ Na rozdíl od českého zákona neukládá zákon SK povinnost, aby statut obsahoval i výši školného nebo poplatku.

Konkrétní výši, jak jsem uvedla, určuje rektor ve vnitřním předpise, který nepodléhá registraci Ministerstvem SK. V tomto ohledu se mi slovenská úprava jeví mnohem praktičtější, neboť nemusí docházet k častým změnám statutu. Statut Univerzity Komenského v Bratislavě (dále Statut UKB) zahrnuje především obecné informace o školném a poplatcích spojených se studiem a odkazy na zákonná ustanovení.¹⁵⁰ Bližší informace obsahuje vnitřní

¹⁴⁷ § 102 odst. 2 písm. g) z. č. 131/2002 Z. z. zákon SK.

¹⁴⁸ §92 odst. 1 z. č. 131/2002 Z. z. zákon SK.

¹⁴⁹ §92 odst. 3 a 17 tamtéž.

¹⁵⁰ čl. 66 a 67 *Vnútorný predpis č. 10/2008 - Štatút Univerzity Komenského v Bratislave* [online]. uniba.sk, [cit. 14. února 2014]. Dostupné na

předpis, kterým je směrnice rektora (dále směrnice UKB).¹⁵¹ Tato směrnice podrobně u jednotlivých typů školného upravuje vznik povinnosti platit školné, jeho úhradu i podmínky pro prominutí či snížení školného. Součástí směrnice UKB je i 13 příloh.¹⁵² Každá fakulta je upravena jednou přílohou. V příloze jsou již vyčísleny přesné částky školného za denní a externí formu studia. Příloha také obsahuje seznam všech poplatků, které mohou být v daném akademickém roce vybírány za různé úkony. Univerzita Komenského v Bratislavě, dojde-li ke změně výše školného a poplatků, pouze vyznačí tuto změnu ve vnitřním předpise či vydá nový předpis, který ale není povinná předkládat k registraci. Slovenská úprava výše poplatků a školného je značně jednodušší než česká.

Veřejné vysoké školy musí zveřejnit výši jednotlivých poplatků a školného pro následující akademický rok nejpozději dva měsíce před posledním dnem pro podávání přihlášky ke studiu. Na rozdíl od českého zákona o VŠ, který vyjadřuje, že výše poplatků musí být zveřejněna před termínem pro podávání přihlášek, považují toto určení doby za přesnější a srozumitelnější. Jedná-li se o studijní programy uskutečňované v externí formě studia, zveřejňuje veřejná vysoká škola výši školného pro všechny roky standardní doby studia. Dojde-li k jejímu překročení, bude vyměřeno školné ve výši stanovené pro daný studijní program v příslušném akademickém roce. V průběhu studia nelze výši školného měnit, ledaže by se jednalo o jeho snížení.¹⁵³

Jednotlivé typy školného a poplatky

Obecně můžeme pojem **školné** chápat jako částku placenou za určitou protihodnotu, za poskytnutou službu. U školného bude po jeho zaplacení protihodnotu představovat poskytnutí vzdělání a samotné školné bude sloužit na úhradu nákladů, které v souvislosti s jeho poskytováním vzniknou. Slovenský zákon o vysokých školách označuje pojmem **školné** „*příspěvek studentů na úhradu části nákladů na studium*.“¹⁵⁴ V ČR je školné v tomto smyslu placeno na soukromých vysokých školách. Domnívám se, že i na poplatek za studium v cizím jazyce lze pohlížet jako na školné. Rovněž za poplatek je poskytována určitá protihodnota, například spočívající v možnosti studovat déle. V ČR nepředstavují poplatky

---

<http://www.uniba.sk/fileadmin/user_upload/editors/subory/legislativa/vp_2008_10_Satut_UK_komplet.pdf>. (dále jen Statut UKB).

¹⁵¹ *Vnitorný predpis č. 19/2013 - Smernica rektora Univerzity Komenského v Bratislave, ktorou sa určuje výška školného a poplatkov spojených so štúdiom na Univerzite Komenského v Bratislave v akademickom roku 2014/2015* [online]. uniba.sk, [cit. 14. února 2014]. Dostupné na <http://www.uniba.sk/fileadmin/user_upload/editors/subory/legislativa/2013/vp_2013_19.pdf>. (dále jen Směrnice UKB).

¹⁵² *Příloha č. 1 – 13* [online]. uniba.sk, [cit. 14. února 2014]. Dostupné na <http://www.uniba.sk/fileadmin/user_upload/editors/subory/legislativa/2013/vp_2013_19_priloha1-13.pdf>.

¹⁵³ § 92 odst. 16 z. č. 131/2002 Z. z. zákon SK.

¹⁵⁴ srov. § 6 odst. 1 písm. l) tamtéž.

spojené se studiem školné, ale jsou sankcí za to, že studium je neefektivní, pro stát finančně náročnější.

Rozdíl mezi poplatky spojenými se studiem v ČR, s výjimkou poplatku za studium v cizím jazyce, a školným je v tom, že poplatky jsou příjmem stipendijního fondu a mohou být použity pouze na výplatu stipendií. Naopak školné slouží na úhradu nákladů. Z toho důvodu není možné poplatky považovat za školné. Spatřuji zde určitou nelogičnost. U studenta v ČR studujícího déle nebo více studijních programů se zvyšují náklady na jeho vzdělání a bylo by proto vhodné, aby alespoň část poplatků byla použita na úhradu dalších výdajů, které u takového studenta vzniknou. Slovenský zákonodárce nakládání se získanými finančními prostředky vyřešil lépe. Školné a poplatky spojené se studiem jsou *výnosem* veřejné vysoké školy. Zákon SK stanoví, že nejméně 20 % příjmů ze školného za souběžné a delší studium je příjmem stipendijního fondu. Zbývající příjem z těchto druhů školného může být použit na plnění hlavních úkolů veřejné vysoké školy v oblasti vzdělání.¹⁵⁵ Uvedené se netýká školného za studium studijního programu vyučovaného v cizím jazyce. Výnos ze školného za studium v cizím jazyce bude pravděpodobně jako v ČR sloužit výhradně k úhradě výdajů, které realizací takového studijního programu vzniknou.

Na veřejných vysokých školách se rozlišuje **školné za souběžné studium**, **školné za delší studium** a **školné za studium v cizím jazyce**.

Poplatky se rozeznávají:

- poplatek za materiální zabezpečení přijímacího řízení,
- poplatek za úkony spojené se zabezpečením rigorózního řízení a obhajoby rigorózní práce,
- poplatek za úkony spojené s vydáním diplomu absolventům magisterského studia, kteří vykonali rigorózní zkoušku,
- poplatek za vydání dokladů o studiu uvedených v § 67 a jejich kopií,
- poplatek za vydání dokladu o absolvování studia v cizím jazyce a jeho kopií ve slovenském jazyce,
- poplatek za uznání rovnocennosti dokladů o studiu.¹⁵⁶

Jak již bylo řečeno, student v externí formě studia platí školné vždy, proto se již dále budu zabývat pouze studenty v denní formě studia.

---

¹⁵⁵ § 92 odst. 19 a 20 z. č. 131/2002 Z. z. zákon SK.

¹⁵⁶ § 92 odst. 12 - 15 tamtéž.

Školné za souběžné studium

Poplatníkem se stane student, který v jednom akademickém roce souběžně studuje ve stejném stupni dva nebo více studijních programů poskytovaných veřejnou vysokou školou. Školné je povinen uhradit za studium těchto dalších studijních programů.¹⁵⁷ Směrnice UKB umožňuje studentovi vybrat, který studijní program bude studovat bezplatně a za který bude platit školné.¹⁵⁸ Může si zvolit studijní program s nižším školným. Z uvedeného je zřejmé, že protihodnotou zaplaceného školného je poskytnutí dalšího vzdělání.

Český zákonodárce postihuje poplatkem více studií pouze v případě, že absolvent studijního programu pokračuje v dalším studijním programu. Student v ČR při souběžných studiích za tato další studia neplatí. Na Slovensku je patrná výraznější snaha omezit počty studentů studující ve více studijních programech. Povinnost platit školné je uložena studentovi, který dosud není absolventem. Domnívám se, že i u slovenského zákonodárce bylo hlavním záměrem školného eliminovat množství financí vynakládaných státem na vzdělání. Chce-li student studovat více studijních programů, může, ale je povinen toto další studium zaplatit. Je-li tomu opravdu tak, myslím, že slovenská zákonná úprava plní svůj účel mnohem lépe než v ČR.

Školné za prodlouženou dobu studia

Studuje-li student ve studijním programu déle než je standardní doba studia, vzniká mu povinnost uhradit roční školné. Do celkové doby studia se započítává i doba, po kterou byl student zapsaný v jiném studijním programu daného stupně na veřejné vysoké škole. Nezapočítává se doba, po kterou student již školné platil. Studoval-li student souběžně v jednom akademickém roce více studijních programů, započítává se mu do celkové doby jen jeden rok.¹⁵⁹ U tohoto školného se domnívám, že protihodnotou není poskytnutí vzdělání, ale stejně jako v ČR možnost studovat déle. Myslím si, že zde školné plní spíše funkci sankční a motivační. Představuje trest za to, že studium nebylo ukončeno včas. Trest je o to přísnější, že se školné platí za celý rok. Na rozdíl od ČR se ke standardní době nepřipočítává jeden rok.

Slovenská úprava školného za prodlouženou dobu studia se podobá českému poplatku za prodlouženou dobu studia, nelze je však ztotožnit. Zaplacené školné lze použít na úhradu nákladů, oproti českému poplatku za prodlouženou dobu studia není celý příjem stipendijního fondu. Obě úpravy zohledňují předchozí dobu studia. Avšak slovenská úprava

---

¹⁵⁷ § 92 odst. 5 z. č. 131/2002 Z. z. zákon SK.

¹⁵⁸ čl. 2 odst. 5 Směrnice UKB.

¹⁵⁹ § 92 odst. 6 tamtéž.

výslovně uvádí, že se zohledňuje studium na veřejné vysoké škole. Domnívám se, že do celkové doby studia se nezapočítává studium na soukromých vysokých školách.

Školné za studium v cizím jazyce

Tento druh školného se platí za každý rok studia. U denní formy studia nebude hradit student školné pouze, nebude-li žádná veřejná vysoká škola na Slovensku uskutečňovat daný studijní program v daném stupni ve slovenském jazyce. Na rozdíl od české úpravy tak může nastat situace, že student denní formy studia bude studovat v cizím jazyce, aniž by za toto studium platil. Zákon SK vymezuje určité výjimky.¹⁶⁰

Poplatky

Jak bylo uvedeno dříve, zákon SK umožňuje veřejné vysoké škole požadovat od studentů různé druhy poplatků. Je ponecháno na úvaze školy, zda dané poplatky uloží. Výše poplatků se musí odvíjet od skutečných nákladů, které realizací takového úkonu vznikly, příp. sám zákon SK stanovuje maximální hranici, jež veřejná vysoká škola nesmí překročit.¹⁶¹ Česká zákonná úprava v tomto smyslu upravuje pouze poplatky za úkony spojené s přijímacím řízením a poplatky za úkony spojené s rigorózním řízením.

Moderační právo

I slovenský zákonodárce dává rektorovi moderační právo. Rektor je oprávněn školné a poplatky spojené se studiem snížit, prominout nebo odložit termín jejich splatnosti.¹⁶² Dle české úpravy tak rektor může učinit pouze při svém rozhodování o žádosti o přezkoumání rozhodnutí o vyměření poplatku spojeného se studiem. Je tedy nutné, aby student nejprve podal žádost o přezkoumání. Slovenská úprava nic takového neobsahuje. Mohlo by se zdát, že rektor rozhoduje i bez podání žádosti. Statut i Směrnice UKB však v člancích týkajících se moderace školného a poplatků jasně určují, že student nejprve musí podat písemnou žádost o prominutí či snížení poplatku.¹⁶³

Při svém rozhodování by měl rektor zohlednit zejména studijní výsledky, sociální a zdravotní situaci studenta a také jiné zvláštního zřetele hodné skutečnosti.¹⁶⁴ Rektor Univerzity Komenského v Bratislavě taktéž přihlíží ke kladnému stanovisku děkana fakulty. Směrnice UKB podrobně vypočítává důvody, pro které může být školné prominuto. Například u školného za prodlouženou dobu studia je důvodem pro snížení či úplné

¹⁶⁰ § 92 odst. 8 a 9 z. č. 131/2002 Z. z. zákon SK .

¹⁶¹ § 92 odst. 12 -15 tamtéž.

¹⁶² § 92 odst. 18 tamtéž.

¹⁶³ čl. 8 odst. 1 Směrnice UKB a čl. 66 odst. 6 Statut UKB.

¹⁶⁴ § 92 odst. 18 z. č. 131/2002 Z. z. zákon SK.

prominutí, je-li student držitelem ZTP nebo v průběhu studia reprezentoval na Olympijských hrách, Mistrovstvích světa a Evropy. Směrnice také uvádí procentuální rozmezí, o kolik se školné z konkrétního důvodu může snížit a upozorňuje na skutečnost, že na prominutí, resp. snížení školného není právní nárok, i když student splní podmínky. Žádost musí být podána do 15 dnů od doručení rozhodnutí o povinnosti platit školné.¹⁶⁵ Česká a slovenská právní úprava týkající se moderačního práva rektora je velice podobná a dle mého názoru dostačující. Obě úpravy uvádějí důvody, jež by měl rektor při svém rozhodování zohlednit, ostatní ponechají na jednotlivých veřejných vysokých školách.

Srovnání české a slovenské úpravy

Z výše uvedeného je patrné, že se obě úpravy od sebe liší. Slovenská úprava je přísnější a ukládá povinnost platit školné a poplatky ve více případech, než je tomu v ČR. Na Slovensku se platí za poskytnutí vzdělání, kdežto v ČR jsou poplatky hlavně sankcí za neefektivní studium. Na Slovensku je pro určení výše školného podstatné, zda se jedná o studium v denní nebo externí formě studia. *Student slovenské veřejné vysoké školy neplatí školné jen v případě, pokud po standardní dobu studia studuje pouze jeden studijní program ve slovenském jazyce v denní formě studia.* Student české veřejné vysoké školy může bezplatně studovat i více studijních programů, studuje-li je souběžně a nedojde k překročení standardní doby studia jednoho studijního programu. Slovenská úprava se tak snaží více redukovat počet studentů studujících více studijních programů. Je z ní patrné velké úsilí o maximální omezení finančních prostředků poskytovaných státem na vzdělání. Bude-li hlavním kritériem pro posouzení obou úprav eliminace nákladů státu na vzdělání, domnívám se, že slovenská úprava jim vyhovuje lépe. Nemyslím si, že by tím docházelo k omezování práva na bezplatné vysokoškolské vzdělání. Stát jej umožní, ale pouze jednou.

Slovenský zákonodárce také mnohem lépe řeší nakládání s příjmy plynoucími ze školného, neboť veškeré neplynou do stipendijního fondu, ale mohou být využity i jinak. Dle mého názoru by bylo vhodné, kdyby se český zákonodárce ohledně nakládání se získanými finančními prostředky inspiroval u toho slovenského. Veřejná vysoká škola by tak získávala další finanční prostředky, které by mohla použít na vzdělávací účely.

Dalším podstatným rozdílem je povinnost zveřejňování výše poplatků a školného ve statutech veřejných vysokých škol. Tím, že statuty podléhají registraci příslušnými ministerstvy, představují opakované změny výše poplatků pro veřejné vysoké školy zbytečnou zátěž. Časté změny statutů také vedou k jeho nepřehlednosti.

---

¹⁶⁵ čl. 8 Směrnice UKB.

ZÁVĚR

Cílem mojí diplomové práce bylo podat ucelený pohled na problematiku poplatků spojených se studiem, posoudit jejich právní úpravu a jejich aplikaci v praxi, tedy jak se vybrané veřejné vysoké školy se zákonnou úpravou poplatků vypořádaly.

Při psaní diplomové práce jsem vycházela převážně ze zákona o VŠ a statutů vybraných univerzit. Pro komplexnost a srozumitelnost mojí diplomové práce jsem se v první části práce věnovala právu na vzdělání, právní úpravě vysokého školství v ČR a stručně jsem charakterizovala typy vysokých škol existujících v ČR se zaměřením na jejich financování. Rovněž jsem považovala za nutné vymezit samotný pojem poplatků a další pojmy souvisejících s problematikou poplatků na veřejných vysokých školách.

Z diplomové práce vyplývá, že hlavní funkce poplatků je regulační. Usiluje o snížení počtů studentů, jejichž studium je pro stát neefektivní. Zároveň má představovat sankci za to, že student studuje déle než je standardní doba studia nebo studuje více studijních programů. Poplatky mají motivovat k řádnému a včasnému ukončení studia.

Zákonná úprava poplatků není zcela ideální a má určité nedostatky, které by měl zákonodárce napravit. Zvláště by bylo vhodné u poplatku za prodlouženou dobu studia rozlišovat mezi zaviněným a nezaviněným jinak než řádným ukončením studia. Dále by zákonodárce měl sjednotit postih neúspěšných studií. Podle aktuální úpravy nejsou postihována studia, která byla uskutečněna souběžně s posuzovaným studiem. Student může po dobu jednoho studia neúspěšně ukončit jiná studia, aniž by byl sankcionován. Není-li však studium souběžné, je student postihován přičítáním doby neúspěšného studia k posuzovanému studiu. Inspiraci řešení by zákonodárce mohl hledat ve slovenské úpravě. Zde je povinnost za každé další studium platit školné. V našich podmínkách by to mohl být poplatek za další studium, který by se nevztahoval pouze na absolventa, ale každého studenta studujícího více studijních programů. Nedostatkem tohoto řešení je, že by se vztahovalo na všechny studenty, kteří by studovali více studijních programů bez ohledu na řádné nebo jinak než řádné ukončení studia. Zároveň by se zákonodárce měl jasně vyjádřit, zda se u poplatku za prodlouženou dobu studia a u poplatku za další studium zohledňuje studium na soukromých vysokých školách.

Po rozboru vnitřních předpisů vybraných univerzit se domnívám, že dané veřejné vysoké školy mají problematiku poplatků upravenou v souladu se zákonem. Pouze v bezprostředně předcházející úpravě poplatku za prodlouženou dobu studia na Univerzitě Palackého jsem

spatřovala určitý rozpor se zákonem, neboť výše poplatku nebyla uvedena ve statutu. Všechna aktuální znění statutů zákonnému požadavku zveřejňování výše poplatků vyhovují. Obsahují konkrétní částku nebo výši uvádějí nepřímo způsobem, prostřednictvím kterého ji lze snadno zjistit. Dle mého názoru nejlepším řešením je odstranění tohoto požadavku ze zákona. Postačující by bylo zveřejňovat ve statutech pouze způsob určení výše poplatku. Časté změny statutu jako nejdůležitějšího dokumentu veřejné vysoké školy nejsou vhodné.

Závěrečná kapitola byla věnována představení úpravy školného a poplatků na Slovensku a následné komparaci s úpravou v ČR. Slovenská úprava je mnohem konkrétnější a přísnější. Zavádí školné, ale současně umožňuje studovat bezplatně, bude-li student studovat v denní formě studia ve slovenském jazyce v jednom studijním programu a nepřekročí standardní dobu studia. Ostatní studia jsou zpoplatněna.

Obecně nejsem zastáncem školného, které je placeno na soukromých vysokých školách ani na veřejných vysokých školách na Slovensku. Nemyslím si, že je vhodné, aby se za poskytování vzdělání platilo. Vysokoškolské studium i při své současné bezplatnosti představuje pro studenta a jeho rodinu velkou finanční zátěž. Student je nucen platit celou řadu vedlejších nákladů jako ubytování, dopravu, stravu a učební pomůcky. Není úplně správné, aby se studenti zadlužovali ještě předtím, než začnou sami vydělávat. Zavedení školného by mohlo mít za následek, že by se veřejné vysoké školy staly nepřístupné pro sociálně slabší studenty. Avšak jak se každoročně zvyšují finanční potřeby veřejných vysokých škol na poskytování vzdělání a zároveň se snižuje možnost státu všechny tyto finanční prostředky přidělit,¹⁶⁶ domnívám se, že se situace stává neúnosnou a bude potřeba na ni vhodně reagovat. Třeba právě změnou zákonné úpravy, aniž by muselo dojít k zavedení školného. Inspirací opět může být slovenská úprava. Veřejným vysokým školám by mělo být umožněno využít finanční prostředky ze stipendijního fondu i jinak. Část finančních prostředků získaných z poplatků by měla sloužit na úhradu nákladů za vzdělání.

Záměru, který jsem měla před vypracováním diplomové práce, se podařilo dosáhnout. Domnívám se, že moje práce může být prospěšná většině studentů, kteří se rozhodují pro studium na veřejné vysoké škole, jelikož přehledně mapuje všechny poplatky na veřejné vysoké škole.

---

¹⁶⁶ KUDROVÁ, Veronika. *Poplatky za studium na veřejných vysokých školách...*, s. 426.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Monografie a komentáře:

- 1) BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 6. upravené vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 549 s.
- 2) BERAN, Karel. *Právní osoby veřejného práva*. Praha: Linde, 2006. 191 s.
- 3) HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo. Obecná část*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 875 s.
- 4) JÁNOŠÍKOVÁ, Petra, MRKÝVKA, Petr, TOMAŽIČ, Ivan a kol. *Finanční a daňové právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 528 s.
- 5) JEMELKA, Luboš, PONDĚLÍČKOVÁ, Klára, BOHADLO, David. *Správní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 716 s.
- 6) JURNÍKOVÁ, Jana a kol. *Správní právo – zvláštní část*. 6. doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009. 397 s.
- 7) KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině – 2. díl*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 923 – 1441 s.
- 8) KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007. 399 s.
- 9) MRKÝVKA, Petr a kol. *Finanční právo a finanční správa 2. díl*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2004. 381 s.
- 10) PODHRÁZKÝ, Milan. *Přehled judikatury z oblasti školství*. Praha: Wolters Kluwer, 2010. 430 s.
- 11) PRŮCHA, Petr, POMAHAČ, Richard. *Lexikon – správní právo*. 1. vydání. Praha: Sagit, 2002. 683 s.
- 12) SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. aktualizované a přepracované vydání. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009. 464 s.
- 13) SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEROVÁ, Olga a kol. *Správní právo – zvláštní část (vybrané kapitoly)*. Praha: Leges, 2011. 416 s.
- 14) VRABKO, Marián a kol. *Správné právo hmotné: osobitná část*. 1. vydání. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2012. 455 s.
- 15) WAGNEROVÁ, Eliška, ŠIMÍČEK, Vojtěch, LANGÁŠEK, Tomáš, POSPÍŠIL, Ivo a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2012. 931 s.

- 16) ZOUBEK, Vladimír. *Lidská práva: globalizace – bezpečnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 510 s.

Články:

- 1) KADEČKA, Stanislav. Veřejná správa vysokého školství v České republice. *Právní obzor*, 2000, roč. 83, č. 5, s. 420 – 430.
- 2) KOPECKÝ, Martin. Rozhodování o přijetí ke studiu na vysokých školách. *Právní rozhledy*, 2000, č. 5, s. 205 – 208.
- 3) KUDROVÁ, Veronika, RIGEL, Filip. K požadavku přezkoumatelnosti rozhodnutí vysokých škol. *Právní rádce*, 2010, č. 11, s. 42 – 46.
- 4) KUDROVÁ, Veronika. Poplatky za studium na veřejných vysokých školách – úvahy o roli dnešní i budoucí. *Správní právo*, 2012, roč. XLV, č. 7, s. 422 – 436.
- 5) KUDROVÁ, Veronika. Poplatky za studium nejsou školným. *Universitas* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2010, č. 2, s. 16 – 22 [cit. 28. ledna 2014]. Dostupné na <http://universitas.muni.cz/media/178351/universitas_2010_02m.pdf>.
- 6) KUDROVÁ, Veronika. Soudní přezkum rozhodnutí vysoké školy z pohledu vybrané judikatury. *Správní právo*, 2009, roč. XLII, č. 4, s. 233 – 242.

Zákony:

- 1) Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- 2) zákon č. 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky v znení ústavných zákonov
- 3) zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- 4) zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů
- 5) zákon č. 172/1990 Sb., o vysokých školách, ve znění zákona 216/1993 Sb. účinném ke dni 20. září 1993
- 6) zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- 7) zákon č. 26/1993 Sb., kterým se mění a doplňují některé zákony v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti, a o opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů

- 8) zákon č. 214/2004 Sb., o zřízení Univerzity obrany, ve znění pozdějších předpisů
- 9) zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
- 10) zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
- 11) zákon č. 48/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů
- 12) zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o změně a doplnění některých předpisů v znění neskorších předpisů

Judikatura:

- 1) náleží Ústavního soudu ze dne 3.4.1996, sp. zn. Pl. ÚS 32/95
- 2) náleží Ústavního soudu ze dne 13.6.1995, sp. zn. Pl. ÚS 25/94
- 3) rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5.9.2008, sp. zn. 2 As 73/2007
- 4) rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21.12.2006, sp. zn. 1 As 37/2006
- 5) rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30.3.2006, sp. zn. 2 As 50/2004

Elektronické zdroje:

- 1) 13 *Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech* [online]. osn.cz, [cit. 16. prosince 2013]. Dostupné na <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/>>
- 2) *Úmluva o právech dítěte* [online]. osn.cz, [cit. 16. prosince 2013]. Dostupné na <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/>>.
- 3) *Listina základních práv Evropská Unie* [online]. eur-lex.europa.eu, [cit. 16. prosince 2013]. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm>>.
- 4) *Dodatkový protokol k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod* [online]. echr.coe.int, [cit. 16. prosince 2013]. Dostupné na <http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=basictexts&c=#n1359128122487_pointer>.
- 5) *Všeobecná deklarace lidských práv* [online]. osn.cz, [cit. 16. prosince 2013]. Dostupné na <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/>>.
- 6) *Vysoká škola podnikání. Školné* [online]. vsp.cz, [cit. 20. ledna 2014]. Dostupné na <<http://www.vsp.cz/zajemci-uchazeci/skolne>>.
- 7) *Policejní akademie České republiky v Praze. O škole* [online]. polac.cz, [cit. 20. ledna 2014]. Dostupné na <<http://www.polac.cz/>>.

- 8) Univerzita. *Zaměření školy, historie školy* [online]. unob.cz, [cit. 20. ledna 2014]. Dostupné na <<http://www.unob.cz/univerzita/Stranky/default.aspx>>.
- 9) Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Financování vysokých škol* [online]. msmt.cz, [cit. 5. února 2014]. Dostupné na <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/financovani-vysokych-skol-1>>.
- 10) VII. *Úplné znění Statutu Univerzity Palackého v Olomouci ze dne 9. července 2013* [online]. upol.cz, [cit. 28. ledna 2014]. Dostupné na <http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/dokumenty/2013/Statut_UP_VII.pdf>.
- 11) VIII. *Úplné znění Statutu Univerzity Palackého v Olomouci ze dne 8. ledna 2014* [online]. upol.cz, [cit. 24. února 2014]. Dostupné na <http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/dokumenty/2014/Statut_UP_VIII.pdf>.
- 12) *Rigorózní řízení – informace* [online]. pf.upol.cz, [cit. 30. ledna 2014]. Dostupné na <<http://www.pf.upol.cz/skupiny/studentum/rigorozni-rizeni/>>.
- 13) *Úplné znění studijního a zkušebního řádu Univerzity Palackého v Olomouci ze dne 9. července 2009* [online]. pf.upol.cz, [cit. 10. února 2014]. Dostupné na <http://www.pf.upol.cz/fileadmin/user_upload/dokumenty/2011/Studijni-UP-4-R-1.pdf>.
- 14) *Poplatek za přijímací řízení můžete platit bankovní kartou* [online]. pf.upol.cz, 22. ledna 2014 [cit. 28. ledna 2014]. Dostupné na <<http://www.pf.upol.cz/aktualita/clanek/poplatek-za-prijimaci-rizeni-muzete-zaplatit-bankovni-kartou/>>.
- 15) XV. *Úplné znění Statutu Západočeské univerzity v Plzni ze dne 1. února 2014* [online]. zcu.cz, [cit. 6. března 2014]. Dostupné na <http://zeus-web.zcu.cz:7080/fcgi/verso.fpl/dload/9852/STATUT_ZCU_15uz_1.2.2014.pdf>.
- 16) *Poplatky za studium* [online]. zcu.cz, [cit. 10. února 2014]. Dostupné na <<http://www.zcu.cz/pracoviste/ipc/studijni-poradenstvi/poplatky-za-studium/>>.
- 17) *Statut Masarykovy univerzity v Brně ze dne 21. října 2013* [online]. muni.cz, [cit. 1. února 2014]. Dostupné na <http://www.muni.cz/general/legal_standards/statute#a6>.
- 18) *Příloha č. 6 ke Statutu MU* [online]. muni.cz, [cit. 10. února 2014]. Dostupné na <http://www.muni.cz/general/legal_standards/statute#a6>.
- 19) X. *úplné znění Statutu Univerzity Karlovy v Praze ze dne 21. října 2013* [online]. cuni.cz, [cit. 1. února 2014]. Dostupné na <<http://www.cuni.cz/UK-5444.html>>.

- 20) *IV. úplné znění Přílohy č. 6 Statutu Univerzity Karlovy v Praze ze dne 21. října 2013* [online]. cuni.cz, [cit. 1. února 2014]. Dostupné na <http://www.cuni.cz/UK-4336-version1-uzivstatut_p6uk.pdf>.
- 21) *V. úplné znění Přílohy č. 6 Statutu Univerzity Karlovy v Praze ze dne 31. ledna 2014* [online]. cuni.cz, [cit. 24. února 2014]. Dostupné na <<http://www.cuni.cz/UK-5641.html>>.
- 22) *Vnútorný predpis č. 10/2008 - Štatút Univerzity Komenského v Bratislave* [online]. uniba.sk, [cit. 14. února 2014]. Dostupné na <http://www.uniba.sk/fileadmin/user_upload/editors/subory/legislativa/vp_2008_10_Satut_UK_komplet.pdf>.
- 23) *Vnútorný predpis č. 19/2013 – Smernica rektora Univerzity Komenského v Bratislave, ktorou sa určuje výška školného a poplatkov spojených so štúdiom na Univerzite Komenského v Bratislave v akademickom roku 2014/2015* [online]. uniba.sk, [cit. 14. února 2014]. Dostupné na <http://www.uniba.sk/fileadmin/user_upload/editors/subory/legislativa/2013/vp_2013_19.pdf>.
- 24) *Príloha č. 1 – 13* [online]. uniba.sk, [cit. 14. února 2014]. Dostupné na <http://www.uniba.sk/fileadmin/user_upload/editors/subory/legislativa/2013/vp_2013_19_priloha1-13.pdf>.

SHRNUTÍ

Diplomová práce má název „Vysoké školství v ČR.“ Jelikož se jedná o velice rozsáhlé téma, zaměřuje se diplomová práce hlavně na její část - poplatky spojené se studiem. Cílem práce je podat ucelený pohled na problematiku poplatků spojených se studiem a zhodnocení jejich úpravy v zákoně. Práce je rozdělena do pěti kapitol. První kapitola se zabývá ústavně zaručeným právem na vzdělání a vymezuje právní úpravu vysokého školství. Druhá kapitola poskytuje stručný pohled na jednotlivé typy vysokých škol, které v České republice existují. Třetí a čtvrtá kapitola se již zabývá samotnými poplatky. Vedle důležitých pojmů jsou blíže vymezeny jednotlivé druhy poplatků, které mohou být vyměřované na veřejných vysokých školách. Současně dochází ke komparaci jejich úpravy na čtyřech vybraných univerzitách. Závěrečná kapitola stručně představuje úpravu poplatků a školného na Slovensku a porovnává ji s českou úpravou.

SUMMARY

The topic of thesis is “Higher Education in the Czech Republic.” The topic, however, is very extensive and hence will focus mainly on study related fees. The purpose of thesis is comprehensive view on the issue of study related fees and evaluation of their legal framework. The thesis is divided into five chapters. The first chapter deals with the constitutional right to education and also presents the legal framework of universities. The second chapter provides a brief look at different types of universities in the Czech Republic. The third and fourth chapters deal with study related fees. These chapters define closer important concepts and different types of study related fees that may be assessed on public universities. The thesis also compares regulation of study related fees at chosen universities. The last chapter is about the legal framework of study related fees and school-fees in Slovakia and also the comparison of Czech and Slovak study related fees.

KLÍČOVÁ SLOVA

Právo na vzdělání, Bezplatné vzdělání, Vysoké školy, Veřejné vysoké školy, Poplatky spojené se studiem

KEYWORDS

Right to education, Free education, Universities, Public universities, Study related fees